

SÖKAREN

NR 1

1974

LÖSNUMMERPRIS 3:75 inkl. moms

VAISHNAVADYRKARE I SVERIGE

*Hare Krishna Hare Krishna
Krishna Krishna Hare Hare
Hare Rama Hare Rama
Rama Rama Hare Hare*

Kring denna sång samlar sig Hare Krishna-folket. Att sjunga, eller recitera, dessa ord renar vårt medvetande, säger de, och ger en transcendental extas — en förnimmelse av gudomlig verklighet.

*

De är inte många i vårt land, dessa Vaishnavadyrkare — inte fler än ett tiotal personer — men åtskilliga stockholmare har observerat dem, när de missionerar för sin tro i city, klädda i för oss exotiska, vediska kläder — männen, med rakade huvuden, i saffransfärgade, gula, vita mantlar, kvinnorna i sari med håret tätt struket intill hjässan.

De sträcker fram sina skrifter mot förbipasserande, försöker få igång samtal. Några av dem talar bara engelska. Alla är unga.

*

I Spånga har de ett tempel: Solhagavägen 22, en villa, drygt fem minuters gångväg från Spånga station.

Till det yttre är de religiösa sammankomster som hålls i templet varje dag, mycket olika dem vi är vana vid från kristna gudstjänster. Man tar av sig skorna, innan man träder in i samlingssalen, och man sätter sig på golvet. Det är vackert och mycket rent därinne. Ett altare i fyra trappsteg står längst fram, prytt med blommor och fotografier i färg av deras guru Bhaktivedanta

Bhaktivedanta Swami

Swami och andra religiösa ledare. Där står också ett stort fat med vegetabilisk föda, och rökelse pyr. De troende faller ned för guruns bild med pannan mot golvet, när de kommer in i rummet och vid andra, speciella tillfällen.

Den rytmiska sången ljuder långt starkare och mera fylld av glädje, tycks det, än i en fullsatt kristen svensk kyrka, till musik från trummor och några andra instrument. De sjungande, vackra människorna klappar i händerna, dansar på golvet, somliga i djup extas, andra med lugnare åtbörder.

Ett par predikningar, eller före-

drag, där väsentliga delar av läran förklaras, hör också till sammankomsten. Framställningen är inte så lätt att fatta — den kunde vara mera pedagogiskt klar. Men man får en fläkt av någonting som är främmande för västerländskt sätt att uppfatta religiösa ting — men som kanske ändå, på djupet, har stor frändskap med ett allmänreligiöst tänkande och kännande.

Alla deltagare och besökare bjuds på en vegetarisk måltid, och alla sitter på golvet, de flesta i lotusställningen, några av gästerna med uppenbara problem att inte få olidligt ont i benen. Under måltiden,

som äts med fingrarna (gästerna får sked) slår sig de troende ned hos gästerna och inleder samtal.

Vegavan das

En av de svenska Vaishnavadyrkarna är Vegavan das, f. d. Jörgen Sundvall. Han studerade en tid filosofi i Uppsala — i ett sökande efter kunskap om människan och världen, men blev besviken och for till Indien för att leta efter en andlig mästare. Han fann inte den store guru han sökte men upptäckte diktverket Bhagavad-Gita i en översättning av Bhaktivedanta Swami.

Vegavan das berättar:

— När jag började läsa Bhagavad-Gita förstod jag att det ännu i vår tid finns människor som försöker leva efter dess vishet — inte bara filosofer och poeter utan vanliga, allvarliga sökare. Det kändes angeläget för mig att finna en lärare som kunde undervisa mig i efterlevnad av Gitans vishet. Och så småningom fann jag honom i den man som översatt Gitan till engelska, nämligen Bhaktivedanta Swami. Det var i Australien som jag förenade mig med Hare Krishna-rörelsen, som är Bhaktivedanta Swamis skapelse. Där levde jag en tid i ett tempel, men eftersom jag är svensk, såg jag det som en plikt att återvända till Sverige och missionera för tron i mitt hemland.

Det är dyrkan av Krishna som är kärnan i er tro?

— Ja, själens dharma är gudstjänande, som vi säger. Det betyder att det är själens natur att tjäna Gud. Vi ägnar oss åt gudshängiven tjänst, utförande av sanatan dharma, den eviga religionen, den oföränderliga sanningen.

Och Krishna, vad är det för en gud?

— Det är ingen speciell hinduisk gud, som många tror, inte en bland många gudar, utan namnet på Gud själv, på den personliga aspekten av Gud.

Karakteristiskt för er är ju att ni tjänar Krishna med allt vad ni gör. När ni åter t. ex., så offrar ni maten till Krishna. Ni lever helt för Krishna — men hur blir förhållandet till medmänniskan?

— Vi ser att vi alla i vår väsensgrund är rena själar och delar av Krishna. Och i och med att vi återuppväcker själens naturliga kärlek till Krishna, väcker vi också kärleken till alla hans delar.

Ni anser att vi alla är delar av Krishna?

— Ja, vi är alla viktiga beståndsdelar av Krishna. Det betyder att vi har samma kvalitet som Han, men inte samma kvantitet.

Hur är Gud?

— Gud är både opersonlig och personlig. Han har tre aspekter: den första är Brahman, dvs. gudsenen, en opersonlig kraft, energi, som för oss är ungefär vad solstrålen är för solen. Yogin försöker bli ett med denna kraft på samma sätt som en droppe försöker bli ett med havet. Guds andra aspekt kallas Paramatman, som är en lokaliserad, personlig aspekt, kallad Vishnu. Guds tredje aspekt — som är den vi sysslar med — är Bhagavan, och den inkluderar båda de tidigare aspekterna. Den säger att Gud är både den opersonliga energin och något personligt, helt skilt från oss: Krishna.

Krishna, som är gudomens högsta väsen, säger i Bhagavad-Gita att vi är delar av Honom. Han har många former, många olika sätt att uppenbara sig på. Vi menar att allting existerar i Krishna, dvs. i den gudomliga energin, som är Guds opersonliga aspekt.

Vi har alla ett personligt, unikt förhållande till Krishna. Vår själ är ju en individ — och Krishna är också en individ. Kärlek kan endast existera mellan individer. Bhakti är kärleken mellan den underordnade individen, människosjälen, och den överordnade själen, Krishna.

Krishna säger i Bhagavatam och i Mahabharata att på den som ständigt tänker på Mig, som är Mig hängiven, på honom tänker Jag också. På den som är riktigt hängiven Krishna och mediterar på honom, på den mediterar också Krishna.

Sjungandet av Hare Krishna är ju det centrala i er tro...

— Ja, det är det verktyg vi använder för att rena vårt sinne, vårt förstånd.

Det finns ju kristna som sjunger Kristi namn. Får det en liknande, renande effekt?

— Ja. Alla Guds namn har samma kraft. Den mission som Hare Krishna-rörelsen har är att sprida sjungandet av Guds namn — och här spelar det ingen roll om den sjungande är protestant eller katolik eller något annat. Att sjunga något av Guds bona fide-namn har alltid samma renande verkan.

Om man sjunger namnet Krishna, blir man en bättre människa då?

— Ja, det kan man allt säga.

Blir man en bättre medmänniska?

Vegavan das säljer litteratur.

— Ja, visst! Eftersom Hare Krishna-sången rensar bort det som täcker vårt rena medvetande, lär vi oss ganska snart att se varje människa som en ren själ i kroppen och som en del av Krishna. Av detta följer äkta kärlek till vår nästa: vi kan ju se att vi alla har samma Fader.

Finns det någon likhet mellan Maharishi Mahesh Yogis metod och ert mantra-sjungande?

— Likheten är väl att de också använder mantra. Men de syftar till en förening med den opersonliga Brahman, till att bli ett med livsenergin, medan vi strävar efter gemenskap med Guds fullkomliga, personliga aspekt, Krishna. Vi vill tränga igenom Brahman för att nå den energiske bakom energin...

Hur bemöts ni av allmänheten? Ni missionerar ju ständigt i Stockholms city, klädda i era exotiska kläder.

— Det varierar, men mest är det förvåning, nyfikenhet.

Är det inte psykiskt påfrestande att skilja sig så mycket från den normala människan? Man väcker ju stor uppmärksamhet när man går klädd på ett avvikande sätt.

— Ja, det är en oerhörd påfrestring. Det är det mest krävande som vi gör, men också det mest renande. Klarar man av det, blir man mycket, mycket stark. Man är hela tiden väldigt utsatt — för människors blickar, kommentarer, känslor, aggressioner. Men man lär sig snart att vi är något mer än dessa kroppar — att vi är ren själ och att det är i den som vi lever. Man

lär sig också ödmjukhet och tolerans.

Har ni en speciell livsstil?

— Ja. Vi följer fyra principer. 1. Vi äter inte kött, 2. vi tar inga stimulantia, 3. vi har inte vad som kallas olovligt sex — dvs. brahmarcharies har inget sex alls, men de som är gifta har sex i enlighet med religiösa principer, alltså endast i barnalstringssyfte, 4. vi deltar inte i något slags hasardspel.

För närvarande bor vi alla tillsammans i vårt tempel. Annars brukar det vara så att de ogifta männen bor för sig, de ogifta kvinnorna för sig — medan gifta par av praktiska orsaker bor utanför templet.

Hur klarar ni er ekonomi?

— Vi lever mycket billigt, äter enkel vegetarisk mat. De som besöker templet, brukar ha med sig någonting som gåva åt Krishna, ett äpple, en banan, en handfull ris osv. — och så har vi inkomster på bokförsäljning.

Vad är det främst ni har att ge de moderna människorna?

— Vi har en kunskap från Veda-böckerna. Vi talar om för folk att en människa inte är kroppen utan livsenergin som finns i kroppen, att den är vår riktiga identitet. Och vi har en mycket effektiv metod genom vilken man kan komma till insikt om sin verkliga identitet, nämligen sjungandet av Krishnas namn. Och den metoden fungerar vare sig man tror på den eller inte.

Ni dyker på folk på gatorna...

— Ja, vi försöker prata med dem och lägga fram vår filosofi, vars kärna är att man skall sjunga eller recitera Guds namn. Vi ber dem alla att göra det experimentet för att upptäcka vad det leder till.

En del människor med övervägande politisk inriktning betraktar oss som onyttiga i samhället. De har ingen förståelse för meditation, yoga, religion. Sådana som vi är i deras ögon inget värda. Människor av den typen har bara ett enda intresse: att förändra individen genom att förändra samhället (i marxistisk riktning). Vi menar att vi skall förändra samhället genom att förändra individen. Egoismen, som är roten till det mesta onda, kan vi befrias från genom att vi förändrar oss själva: inställningen att jag skall njuta, jag skall ha framgång på andras bekostnad ligger i människans sinne, och detta själviska begär kan elimineras endast om vi människor förändras. Men naturligtvis är det inte nödvändigt att alla individer

förändras för att samhället skall bli bättre — det räcker med att i första hand ledare, intelligenta människor förändras — alltså de som påverkar samhällsutvecklingen.

Räknar ni er som bhaktas?

— Ja, vi tillhör bhaktitraditionen. Vår guru är Bhaktivedanta Swami, och hans guru var Bhaktisiddhanta Saraswati.

Vi anser att vår guru har den rätta kunskapen, och vi litar obetingat på honom. Det vi lär ut på våra klasser är ingenting som vi spekulerat fram själva, utan vi lär vad vi blivit undervisade av vår guru — och han lär oss vad han fått från sin egen guru — och så vidare i en oavbruten lärjungekedja ända tillbaka till Herren Krishna själv.

Ajit das

Hare Krishna-rörelsens ordförande i Sverige är Willy Pfändtner. När han initierades i rörelsen av sin guru, Bhaktivedanta Swami, fick han det vediska namnet Ajit das. Han har universitetsbakgrund: tre terminer — sedan avbröt han de studierna för att söka sanningen på annat håll — och övergav alla tankar på en normal samhällskarriär.

Vad är det väsentliga i din tro?

— Det är den fullständiga insikten om mig själv och hela verkligheten — den förståelse av människans ställning i världen som man endast kan få från de vediska skrifterna, Bhagavad-Gita i synnerhet.

Vid altaret: t. v. Vegavan das, t. h. hans fru Padmavati devi

Hur är du säker på att Bhagavad-Gita ger verklig kunskap?

— Genom erfarenhet. Bhagavad-Gita har ett religiöst system, och detta kallas i Bhagavad-Gita själv för *andlig vetenskap*. Vill man undersöka om denna vetenskap är sann, då följer man dess instruktioner, och om man då upplever och förverkligar dess kunskap, så att den blir ett med en själv, något som inte går att skilja från en själv, då stärker detta ens tro...

Bhagavad-Gita är inte sekterisk. Om man följer den, betyder det inte att man måste utesluta t. ex. bibeln. Vad som bl. a. övertygat mig om att Bhagavad-Gita är den mest fullständiga av alla religiösa urkunder, är att man där kan se sambandet mellan alla religioner, utan att ta dogmatisk ställning för någon.

Upplever du en särskild glädje genom att du nu är den du är?

— Ja, absolut! Det är ytterst tillfredsställande och glädjande att vara engagerad i Krishnas tjänst, eftersom vår tro bygger på idén att vi alla är delar av Krishna: våra sinnen är delar av Krishnas sinnen. När vi tillfredsställer Krishnas sinnen, blir våra egna sinnen tillfredsställda. Vår egentliga uppgift som människor är att tjäna och älska Krishna. Om vi lever efter den principen, kommer vi också att uppleva vår sanna natur, som är lycksalig, full av kunskap och evig.

Forts på sid 22

Svenska Vegetariska Föreningens ordförande Anders G. Kocken välkomsttalar vid vegetariska världskongressen i Ronneby 1973.

INTERVJU MED ANDERS KOCKEN

Svenska Vegetariska Föreningen, SVF, grundades den 13 februari 1903 på initiativ av tidningsmannen och idealisten J. L. Saxon. SVF firade alltså 70-årsjubileum förra året och stod då också som värd för den 22:a vegetariska världskongressen (som hölls i Ronneby 28 juli — 4 augusti).

Cirka 2000 personer är för närvarande medlemmar i SVF. Ordförande sedan 1958 är ingenjör Anders G. Kocken i Nacka. Vi frågar honom:

Varför blir man vegetarian?

— Det finns flera motiv därför: religiösa, etiska, moralfilosofiska, estetiska samt hälsoskäl, anatomiska och fysiologiska skäl.

De äldsta motiven är de religiösa. De återfinns framför allt i österlandet, inom jainismen, hinduismen och buddhismen. Ahimsa-begreppet — att inte döda, inte skada någon levande varelse — har därvid spelat en stor roll, liksom sådana filosofiskt-religiösa uppfattningar som är knutna till begreppen reinkarnation och karma.

Finns det stöd för vegetarism i bibeln?

— Ja, man kan ju utgå från Herrens ord enligt Första Moseboken: "Se, jag giver eder alla fröbärande örter på hela jorden och alla träd med fröbärande trädfrukt; detta skolen I hava till föda." (1 Mos. 29.)

Men hur var det med Jesus själv i detta avseende?

— Det är en omdiskuterad fråga om Jesus var vegetarian. Han sägs ju ha ätit både påskalam och fiskar. Men det finns faktiskt forskare som säger att det är fråga om felöversättningar, när Jesus uppges ha ätit kött. I en nyutkommen bok av fil. dr. Anders Skriver från Lybeck, "Die Lebensweise Jesus und der ersten Christen", beskriver författaren förhållandena på Jesu tid och hävdar bl. a. att Jesus tillhörde nasaréerorden, vars medlemmar var vegetarianer. Men om dessa påståenden håller vid en vetenskaplig granskning, vet jag inte. Numer framförs också den tanken ofta att Jesus skulle ha tillhört esséernas brödraskap eller stått dem nära. Enligt Skriver var esséerna vegetarianer.

Och de etiska motiven för vegetarism...

— En djurvän som inte direkt har en religiös livssyn, kan ju vara vegetarian av rent etiska skäl: han anser att livet är heligt, och han vill av medkänsla med djuren inte att de skall bli till människoföda. Många tvekar dessutom inför den eventuella uppgiften att själva behöva slakta och stycka djur.

Men vegetarianerna är få. Och om en person för egen del blir vegetarian, förbättras väl inte därmed djurens situation nämnvärt? Kan det vore bättre om man verkade för djuren på annat sätt, t. ex. genom att sprida upplysning om grym-

ma djurfabriker och avlivningsmetoder och försöka få slut på det?

— Det ena behöver ju inte utesluta det andra! Om fler blir vegetarianer, behövs färre djurfabriker. Vegetariskt levnadssätt kan ju också ses som en protest mot dödandet av djur för föda. Vi behöver inte döda för att leva.

Hur ställer sig vegetarianerna till vivisektionen, alltså utnyttjandet av djur i plågsamma vetenskapliga experiment?

— Det har vegetarianer i alla tider tagit avstånd från. Vår förening har t. o. m. utgivit en del pamfletter mot vivisektionen.

Det moralfilosofiska motivet för köttlös diet, hur ser det ut?

— Vi människor blir ju fler och fler. Det är fråga om en befolkningsexplosion, som ter sig mycket hotande. Med vårt nuvarande sätt att leva räcker inte jorden till för att föda alla människor — ja, vi har ju redan en mycket omfattande svält. I denna situation är det viktigt hur vi använder världens proteintillgångar. En stor del av dessa tillgångar används för närvarande till att föda upp slaktdjur, vilka lämnar tillbaka endast 1/10 av vad man har stoppat i dem i form av proteiner. Det är alltså ett oerhört slöseri med livsmedel, där vi i den rika delen av världen konsumerar merparten av världens proteintillgångar till men för människorna i utvecklingsländerna. Detta problem kan vi inte

lösa med mindre än att vi blir vegetarianer. Om jag vill bidra till freden på jorden och samförstånd mellan människorna, är det en moralisk skyldighet för mig att bli vegetarian.

En viss areal jord föder alltså betydligt fler vegetarianer än köttätare — det kan vara fem eller tio gånger fler, beroende på hur vegetarianerna lever.

Så fanns det estetiska skälet, sa du!

— Det är väl inte så många som är vegetarianer av framför allt det skälet, men det finns några. Det är människor som kväljs inför att äta döda djur — de frågar sig: vad är det jag har på min tallrik? — ett kadaver... Jag kan inte äta sådant.

Men det är väl hälsoskälet som är det vanligaste för vegetarianerna?

— Ja, hälsoskälet dominerar i vårt land. Av vår förenings medlemmar torde cirka 50 procent vara vegetarianer av hälsoskäl. Bland dessa är det många som varit sjuka och sökt en räddning, kanske ett halmstrå i en nödsituation — och blivit friska.

På vilket sätt är den vegetariska kosten ur hälsosynpunkt bättre än kött?

— Vi kan ta ett köttstycke och se efter vad som finns i det. Där finns vatten, proteiner, mineralämnen, fett och vitaminer men också en viss mängd gifter från besprutningsmedel, konstgödsel och ibland djurmediciner, varvid en del av dessa ämnen lagrats under djurets hela liv. Sedan finns också djurkroppens naturliga gifter, som alstras under livsprocesserna, puriner huvudsakligen.

Vi får alltså tillsammans med köttet i oss en mängd gifter och avfall som kroppen sedan skall försöka göra sig av med. Människokroppen är ju uppbyggd av miljardceller; alla dessa cellers avfallsprodukter skall föras ut genom cellväggarna till utförselorganen, och detta kan gå mycket bra under en följd av år, men om det blir för mycket gifter i kroppen, klarar cellerna till slut inte av denna avgiftningsprocess utan många celler försvagas och dör, varvid de organ som de byggt upp försämras mer och mer. (Amöban, som är en encellig varelse, lever ett praktiskt taget evigt liv, eftersom den har en fulländad ämnesomsättning: den kan alltid skölja sig ren.) Genom gifterna i kroppen sker nedbrytningen av kroppens organ och vävnader — åldrandet, som visserligen är ound-

J. L. Saxon samlade korta uttalanden från läkare och näringsforskare om vegetarismen och gav ut dem i ett häfte. Här är några av dessa citat:

Kött som naring är avsett endast för rovdjur, inte för människor.

Dr Rich. Nagel

Människan är skapad att livnära sig av bär och frukter.

Dr H. Sosnowska

Om människorna inte använde kött, skulle vi läkare få bra litet att göra.

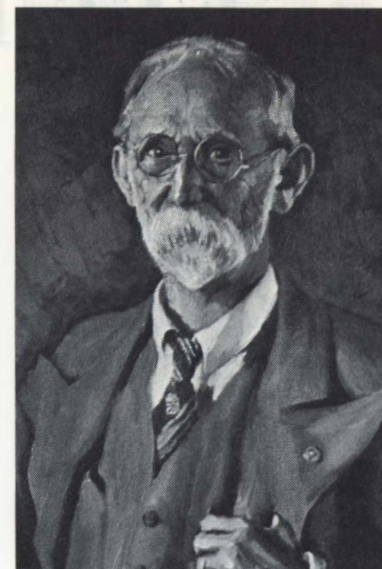
Dr Allinson

Vad jag har påstått är, att vi av våra tänder att döma, av naturen ej syns vara bestämda för köttkost, eftersom alla köttätande djur har långa, koniska, skarpa, ojämna tänder med mellanrum. Men de djur, som blott lever av växter och frukt, har korta, tätt invid varandra sittande tänder, fördelade i jämna rader.

Prof. Gassendi

Moraliskt och socialt har vegetarianerna rätt.

Prof. Virchow

J. L. Saxon (målning)

Vegetarismen är en livsuppenbarelse för de starka, för dem, som hoppas på framtiden, för de människor, som tror på en utveckling och med stark arm vill bidra till densamma. Vegetarismen är en belöning för de oförsagda. Den är en mänsklighetens pånyttfödelse.

Dr G. Selss

Vegetarismen är framtidens levnadssätt.

Prof. Betcheff

viktigt men sker mer eller mindre snabbt beroende på våra arvsanlag och vår livsföring.

Men är det inte också så att råkostens är en speciellt vital föda?

— Jo! Docent Henning Karström har i en artikelserie i vår tidning Hälsonytt visat att åldringsprocesserna fördröjs genom råkosten, eftersom man då får mindre slag och cellmembranerna blir mer vitala så att livsprocessernas avfallsprodukter lättare kan föras ut ur cellen.

Blir vegetarianer äldre än andra?

— Det skulle jag gärna vilja veta, men jag har inte sett att det gjorts någon vetenskaplig undersökning av det.

Många blir ju vegetarianer på grund av ohälsa...

— Ja, och då är naturligtvis utgångsläget för dem sämre än för andra.

Om man vill gå över till vegetarisk diet, uppstår väl lätt problem?

— En del människor kan få svårigheter vid övergången, i synnerhet om de inte samtidigt studerar ämnet tillräckligt noga.

Vad bör man tänka på?

— Det beror på i vilket hälsoskick man befinner sig och hur gammal man är. Många bör vara försiktiga med råkosten i början. Man får pröva sig fram. Det kan vara så att man inte tål viss hälsokost, efter det man levt på mindre lämplig föda i många år. Det kan också hända att man inte tål att kombinera vegetabilier hur som helst — en del tål inte frukt och grönsaker tillsammans, utan får äta frukt för sig och grönsaker för sig.

Bör man söka ledning i någon speciell bok, eller kan man ta kontakt med vegetariska föreningen?

— Vi lämnar naturligtvis råd i den mån vi kan. Och de intresserade

Forts på sid 23

ETT ENASTÅENDE MÖTE

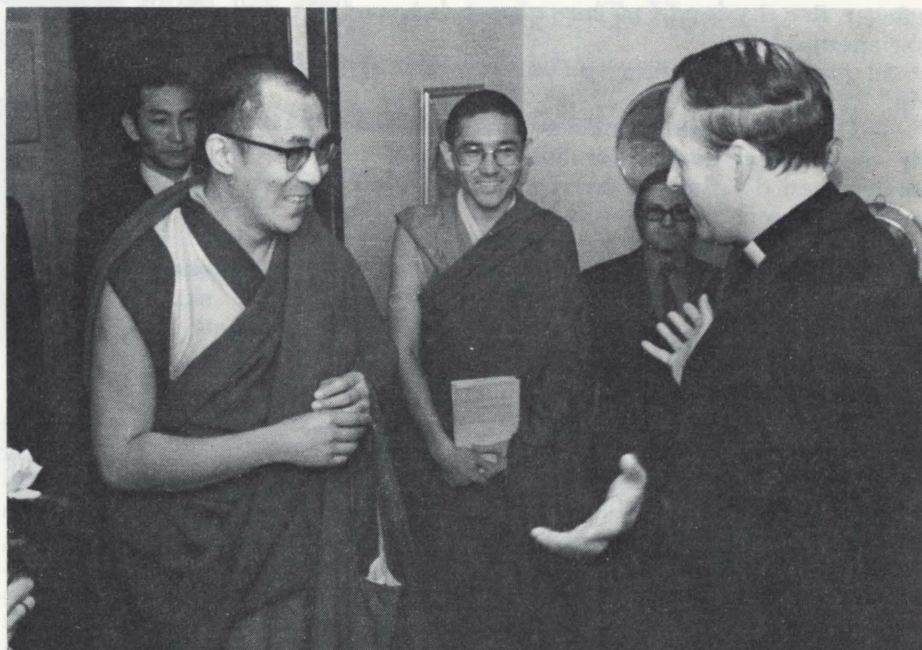
Reportage: Kurt Almqvist

I läsrummet intill matsalen på Sigtunastiftelsen sitter söndagen den 14 oktober 1973 ett 15-tal ungdomar på golvet i väntan på Hans Helighet den 14:e Dalai Lama; det är gymnaster från Humanistiska Läroverket i sina röda uniformer. Hans Helighet har nämligen uttryckt en önskan att få tala även med ungdomar, när han nu som den förste Dalai Laman besöker Västerlandet. Vi äldre inbjudna sitter på stolar placerade i en hästskoformad krets kring den ännu tomma "pol" i rummet som är avsedd att fyllas av den höge gästen, men många trängs också i rummets andra ända och i dess alkov. Slutligen kommer han, åtföljd av några andra tibetanska munkar — "nägra andra", därför att Dalai Lama ju själv är munk. Han bär också samma långa, röda klädnad draperad kring sin resliga gestalt som sina följeslagare och har liksom de håret avrakat.

Dalai Lama XIV ger intryck av naturlig ödmjukhet och godhet. Hans ansikte med den kloka, direkt närvarande blicken andas vänlighet, sinnets frihet från bekymmer, spontan och levande kontakt med omgivningen. Ofta — stundom av för oss andra ej helt förstaeliga skäl — upplyses det plötsligt av ett muntret skratt, som klingar fram i några höga toner.

Gästen hälsas välkommen av en av de unga, som uttrycker deras förväntan att av honom få några vägledande ord i den rådande andliga förvirringen — i sig självt ett vittnesbörd om djupa behov hos de allvarigare bland tidens ungdom. En kvinnlig deltagare bland oss äldre läser upp en hälsningsdikt och en annan, Ingrid Ydén Sandgren, presenterar de närmast sittande för Hans Helighet; hon är redaktör i Individuell Människohjälp, som tillsammans med Svenska Tibetkommittén organiserat Sverigebesöket. Sedan ställer vi våra frågor, en efter en. Hans Helighet föredrar att själv huvudsakligen tala tibetanska, något uppblandad med engelska, och att låta en av sina följeslagare översätta till och från engelska. Språket har en kärv och frisk skönhet.

Man får intrycket att när de när-

Dalai Lama lyssnar till ett litet avskedstal av Sigtunastiftelsens direktor Ulf Söderlind. I bakgrundens mitt tolken.

varande reser sig upp vid stället av sina frågor, sker det inte främst av konventionella skäl utan av vördnad för gästen. Detsamma gäller för övrigt användandet av tilltalet "His Holiness". Åtminstone jag får en känsla av att allt detta motsvarar ett dolt behov hos människor som så att säga i århundraden varnat för att ge attributet "helig" åt vare sig människor, ämbeten eller ting på denna jord, av fruktan för att förtörna den Ende Helige. Man har därvid glömt att Denne är generös nog att vilja fästa sin Närvaro också vid det jordiska, både på ett allmänt, potentiellt sätt beträffande allt jordiskt och på ett speciellt, aktualiserat sätt, när det gäller vissa utvalda människor, funktioner och föremål. Att funktionen hos den man vi här i Sigtuna står inför hör till denna kategori, det förstår vi av hans tibetanska titel, som är **Kundün**, vilket betyder just "Närvaro". Dalai Lama — vilket nummer han än har i den rad som härskat över Tibet sedan år 1391 — aktualiserar nämligen ständigt på nytt den andliga närvaron på jorden av Chenrezig (sanskrit Avalokiteshvara), den allomfattande

Barmhärtighetens Bodhisattva. Närmare bestämt tar det andliga flödet från denna personifierade himmelska Princip fäste i en oavbruten följd av människor under hela deras liv, och "arvsföljden" vid varje skifte bestäms genom vissa tecken från ovan. Dalai Lamas väsentliga uppgift är alltså varken att härska över ett rike eller att — som påven — tyda och bevara religionens lära utan, kan man säga, att i ordets fullaste mening vara en **symbol**: en som direkt och existentiellt företräder det Utom-existentiella.

Jag skulle här parentetiskt vilja inskjuta en rekommendation. Verkligt pålitlig upplysning om sådant som Dalai Lamas ämbete — och över huvud taget om Tibets tradition, liv och kultur före kinesinvasionen — kan fås i Marco Pallis' båda initierade böcker: den bekanta, allmänt inledande reseskildringen **Peaks and Lamas** (London etc. 1939), som också innehåller en klar framställning av den tibetanska buddhismen, och den doktrinärt kompletterande **The Way and the Mountain** (London 1960).

*

Om jag nu säger att de ord som Dalai Lama XIV riktade till oss denna afton i Sigtuna, som svar på våra frågor, var mindre viktiga än hans "närvaro", så är detta alltså i överensstämmelse med hans ämbetes art. Och det får inte tydas som ett nedvärderande av hans utsagor. I betraktande av situationen kunde dock ej heller dessa bli vare sig fullständiga eller djupgående: frågornas antal och tidens knapphet fordrade korta svar, och dessutom kunde han till oss icke-buddhister ej ge mer än några yttre drag av läran och av sina egna synpunkter — i lärans ljus — på tingen. Det är inte heller lätt att här återge dessa spridda utsagor, men jag skall försöka så gott jag kan.

På frågan, vilka de huvudelement är som bygger upp den tibetanska buddhismen, nämnde Hans Helighet **Hinayana**, "det lilla fordonet" eller "den lilla vägen", **Mahayana**, "det stora fordonet", och **Tantrayana**. Ty även om Hinayana i sig själv utgör den sydliga buddhismen, har den gett också Mahayana, buddhismen i Tibet, Kina och Japan, religionens yttre former; Dalai Lama pekade på sin egen munkdräkt som ett exempel. Men det som ger "det stora fordonet" dess egen karaktär, utöver "det lilla", är en viss universalitet i synsättet, en inre strävan hos varje anhängare, inte bara efter den egna befrielsen från lidandet utan efter **allt** skapats återgång till Nirvana. Man kan därför antagligen säga att inom den nordliga buddhismen Hinayana utgör den exoteriska, "yttre", och Mahayana den esoteriska, "inre", aspekten — vilket inte hindrar att Hinayana på sitt eget område i södra Asien innehåller esoteriska element. Vad slutligen Tantrayana beträffar är den en — likaledes från Indien härstammande — helhet av metoder för att hos den enskilde dynamisera Mahayanas lära. Dalai Lama framhöll att den motsvarar de indiska yogametoderna.

Karma skapas av människan, sade Hans Helighet vidare, i varje ögonblick av hennes liv — även i sömnen — "med tanke, tal och handling", varav de två första också kan kallas "handling" i en vidsträckt betydelse av ordet. Karma är ond eller god alltefter individens avsikt och bidrar, i första fallet till att försämrare, i senare fallet till att förbättra varelsens villkor vid nästa återfödelse i **samsara**, det ändlösa, ständigt skiftande kretsloppet av födelse och död i olika tillstånd av den universella Tillvaron. Om varelsens samla-

de karma är mycket fördelaktigt, kan dess frukt rentav bli ett paradisiskt tillstånd, men för den som inser att samsaras själva väsen är föränderlighet är inte ens ett sådant paradisis något eftersträfvansvärt, eftersom dess möjligheter en gång måste uttömmas för de varelser som nått det, varvid dessa inte går säkra ens för de värsta av "miljöbyten".

För den som inser detta och verkligen vill dra de praktiska slutsatserna av sin insikt (vilket långt ifrån alltid är fallet) är därför den stora frågan den, hur han skall kunna **slutgiltigt befrias** från det ständigt snurrande hjulet av lycka och olycka. Det tycktes emellertid inte — åtminstone för den som skriver dessa rader — att Hans Helighet tog upp denna fråga under söndagens samvaro i Sigtuna. (Däremot har han gjort det i ett appendix till sin självbiografi, **Mitt land och mitt folk**, Gebers 1963, om också med mindre pregnans än t. ex. Marco Pallis). Och antagligen var detta utelämnande från hans sida ett utslag av just den skygghet jag nyss talade om att inför vår krets tränga alltför djupt in i läran — eller den praktiska svårigheten att göra det. För att åstadkomma befrielse från samsara räcker det enligt buddhismen inte med gärningar, inte ens "goda" och "altruistiska" sådana, ty **alla** egon är förgängliga och alltså överkliga, andras likaväl som ens eget: "Av en kedja binds man, vare sig den är av guld eller järn, och på samma sätt binds man av gärningen, vare sig den är god eller ond"; så heter det i en buddhistisk skrift kallad **Den stora Befrielsen**.

Att befrielse från Tillvarons virvel ej nås genom gärningar, det ligger i sakernas natur, ty gärning är detsamma som karma, och karmas verksamhetsområde är just den universella Tillvaron. Det enda som verkligen kan befria varelsen från denna — och därigenom från karma — är en alltigenom förverkligad insikt om Tillvarons överkliga natur. Har man nämligen en sådan insikt, **begär** man inte längre någonting i Tillvaron, och då står man inte längre i inre beroende av handlingen: man är fri från karmas alla kedjor. Existensens väsentliga överklighet är den bekanta buddhistiska "**Tomheten**" (**shunya**), och det tillstånd av fullkomlig, evig Sällhet som det inre, på kunskap grundade oberoendet av Existensen innebär, det är **Nirvana**. Av det stora flertalet människor, så sade Hans Helighet, nås det först

efter många liv; blott en på flera miljoner är i stånd till den "short cut", den "branta väg", som ger befrielse redan i detta livet.

Eftersom nu å andra sidan **lidandet** ligger i Tillvarons själva natur, nämligen just karaktären av föränderlighet och överklighet, så är den egentliga orsaken till lidandet sinnets bundenhet vid Tillvaron, en bundenhet som beror på okunnighet om det verkligas art. Lidandet framkallas alltså i grunden inte av de eller de "onda" element som man möter i tillvaron. Dessa möten måste vi därför ödmjukt acceptera, ty de är bara nödvändiga följder av den karma, härrörande ur okunnighet, som vi själva skapat tidigare i detta eller i föregående liv. Och det är meningslöst att vredgas på de yttre element som hotar eller angriper oss — Hans Helighet nämnde som exempel den brännande elden — därför att de ju bara är vår karmas redskap. Dessutom framgår det av buddhismens perspektiv att det helt enkelt inte kan finnas några oföränderligt "onda" element och att även det som uppträder fientligt mot oss förtjänar vår medkänsla genom sin delaktighet i Tillvarons elände. Det förtjänar också, sade Hans Helighet, vår tacksamhet, därför att det ger oss möjlighet att pröva vår egen inre styrka. I allt detta har den nuvarande Dalai Lama sannerligen haft tillfälle att öva sig, såsom framgår av hans nyss nämnda självbiografi.

På någons fråga, vad Hans Helighet ansåg om våldet, svarade han följdriktigt att han är anhängare av icke-väld. Han tillade emellertid att han ansåg våld berättigat, om en väsentlig rättvis sak ej kan genomdrivas med fredliga medel.

Som andra exempel på mer eller mindre personliga åsikter yttrade denna afton av Dalai Lama XIV kan nämnas hans syn på sådant som demokrati och modern vetenskap. Teoretiskt är den förre bra, **ansåg** han, men i praktiken bidrar den ändå till vårt fastkedjande vid Tillvarons hjul, och detta beror på att människornas hjärtan ej är rena och goda; även de demokratiska ledarna är kortsynta och ego-inställda och saknar därför förmåga att verkligen leda de andra, dvs. att — ens indirekt — leda dem till sann kunskap. Detsamma gäller, **mutatis mutandis**, om vetenskapen: den är ond eller god alltefter utövarnas sinnesart.

De närvarande fick också en glimt av det "paranormala" kunnande som

Forts på sid 24

Dalai Lama tillsammans med dr Brita Holmström och två av de sex tibetanska stipendiater som för närvarande studerar i Sverige på IM:s bekostnad. (Foto: B. Wilén)

DALAI LAMA I SVERIGE

Reportage: Broge Wilén

"Tiden är inne att mötas från öst och väst. Idag kan vi gå genom öppna dörrar — så starkt behöver vi varandra."

Så inledde dr Brita Holmström sitt inledningstal, när Hans Helighet Dalai Lama den fjortonde anlände till Arlanda på lördagseftermiddagen den 13 oktober.

Det är första gången en Dalai Lama besöker Europa. Det var således ett historiskt ögonblick denna dag.

Närmast kom han från Oslo tillsammans med åtta tibetanska munkar. Planet hade anlänt tidigare än väntat, vilket orsakade en del oro bland mottagningskommittén och pressfolk. Men detta tycktes inte påverka den höga gästen, som uppträdde lugnt och obesvärad.

Dalai Lama var klädd i en mörkröd mantel, och under denna skymtade en saffransgul munkdräkt. Högra armen var helt bar ända upp till axeln, och på detta sätt vistades han också utomhus i det kyliga höstvädet.

Svenska Tibetkommittén och IM, Individuell Människohjälp, stod för den svenska inbjudan och värdska-

pet. Sex tibetanska flyktingstipendiater var också med och mötte Hans Helighet. Dessa tibetaner studerar för närvarande i Sverige på IM:s bekostnad.

IM:s ordförande dr Brita Holmström sa vidare i sitt hälsningstal att "nyckeln till dörrarna är oss given — kärlekens nyckel. Den har givits oss både av Buddha och hans andliga broder, vår Herre Jesus Kristus."

Brita Holmström avslutade med: "Ers Höghet Dalai Lama — Er närvaro här idag är det bästa bevi-

set på detta!"

Hon överlämnade en bukett blommor till Dalai Lama, som småleende tackade och tog emot.

Presskonferens

Dalai Lama inledde presskonferensen med att tala om att han länge hade önskat få göra en resa i västerlandet och att han var mycket tacksam för att den nu äntligen kunnat förverkligas.

Det främsta syftet med resan var att han ville tacka de organisationer

och enskilda som hjälpt de tibetanska flyktingarna i Indien. Han berättade att det i Dharamsala, Dalai Lamas högkvarter i Indien, och på andra platser finns omkring 60.000—70.000 tibetanska flyktingar. Många av dessa har det fortfarande svårt, men de flesta har fått arbete, som ordnats av indiska staten, eller också är de sysselsatta inom lägre sjukvård och undervisning. Dalai Lama såg hoppfullt på situationen, när det gäller de tibetanska flyktingarna.

Ett annat och mera privat syfte med resan var att han ville lära känna västerlandet, utbyta tankar med vetenskapsmän och religiösa tänkare.

Dalai Lama berättade vidare att han närmast kom från Oslo och dessförinnan haft ett sammanträffande med påven. Han redogjorde inte närmare för vad de hade diskuterat, men båda hade varit överens om det nödvändiga med "andlig fred" för att ena alla folk på jorden.

Så följde en allmän frågestund.

Men frågorna blev inte många. Tydligt var de närvarande påverkade av den högtidliga stämningen med anledning av Dalai Lamas närvaro. Det var svårt att fråga spontant och otvunget.

Dalai Lama satt på en soffa i VIP-rummet och såg glad och obesvärad ut. Vid sidan av honom satt de sex tibetanska flyktingstipendiaterna i en halvcirkel på golvet. De var påtagligt gripna av att träffa sin andliga och världsliga ledare.

Någon frågade om det finns möjligheter för buddhismen och kristendomen att gemensamt arbeta för världsfreden.

Dalai Lama:

Ja — men då måste religionerna endast fungera som medel. Om de fungerar som dogmer, är allt fredsarbete dömt att misslyckas.

Inga politiska frågor

Dalai Lama förstär och talar engelska. Trots detta föredrar han att tala på sitt eget språk, tibetanska. Detta ger honom möjlighet att tänka igenom en fråga, innan han besvarar den. Men ibland hände det att han svarade spontant och direkt på engelska.

Dalai Lama satt lugnt och småleende i sin soffa, och tibetanerna satt tysta och ödmjuka vid hans sida. Han tycktes vara helt obesvärad av fotografernas spring och blixtljus från deras kameror.

Så kom den ofrånkomliga frågan om Tibets förhållande till Kina samt

vad han tyckte om detta och vad han trodde om Tibets framtid.

Det var frågor som alla mer eller mindre ville ha svar på, och de ville gärna höra Dalai Lamas synpunkter eller ställningstagande. Alla visste att han under dramatiska omständigheter tvingats fly från Tibet 1959 efter upproret i Lhasa.

Dalai Lama förklarade att han inte besvarade politiska frågor på grund av att Indien ställt som villkor för att han skulle få lämna landet att han inte gjorde några politiska uttalanden under sin resa.

På ett sätt måste det kännas befriande för Dalai Lama att slippa göra några politiska uttalanden, eftersom han verkligen befinner sig mellan två eldar.

Frågestunden med Dalai Lama blev kort. Han fortsatte med bil och under poliseskort till Sigtuna, där han skulle bo under sin vistelse i Sverige.

Redan samma kväll skulle han sammanträffa med en del inbjudna gäster i Sigtuna.

Dalai Lama drog sig tidigt tillbaka. Han frångår inte ens under sina resor vanan att gå till sängs tidigt. Klockan fem varje morgon går han sedan upp för att be sina böner och meditera.

Dalai Lama invigde tibetansk utställning

Dalai Lama hade ett arbetsamt söndagsprogram.

Redan klockan halv tio besökte Hans Helighet Wasavarvet i Stockholm. Efter att under en halvtimme ha beskådat regalskeppet Wasa begav sig sällskapet till Etnografiska museet.

Där hade en speciell tibetutställning satts upp med anledning av Dalai Lamas besök i Sverige. Den var iordningställd av Gudrun Hegardt. Utställningen bestod främst av bronsstatyer av Lamor. Där fanns också tidigare inkarnationer av den nuvarande fjortonde Dalai Lama. Statyerna är tillverkade i mongoliska tempel på 1700-talet. Utanför museet hade ett stort tibetanskt tält satts upp. Dess klara färger lyste vackert i höstsolen.

I och med Dalai Lamas besök på Etnografiska museet invigdes denna utställning officiellt. Hans Helighet hälsades välkommen och visades runt av intendenten för asiatiska avdelningen, Bo Sommarström. Det blev en lång och trivsamt rundvandring. Dalai Lama visade stort intresse och ställde många frågor kring de olika utställningsföremålen.

Det var trångt i de små rummen, men detta besvärade inte Dalai Lama. Han tycktes snarare stortrivs i trängseln. Några småpojkar ville känna på hans mantel. Detta roade honom mycket, och han skrattade högt och hjärtligt och rufsade om dem ordentligt i håret. Han ville att de skulle följa med honom under rundvandringen, men pojkarna smet generade sin väg.

Rundvandringen avslutades i ett kinesiskt Fo-tempel på andra våningen. Det lilla templet var fullsatt med tyst väntande människor. Dalai Lama bugade sig för gudabilden och satte sig på den kinesiska stol som var avsedd för honom. Men Hans Helighet tyckte tydligen att stolen var obekväm, för han drog snabbt ner överklädet på golvet och satte sig ner på korslagda ben.

Besöket i templet avslutades med att några buddistiska texter lästes på engelska av Dalai Lamas tolk.

Dalai Lama fick också möjligheter att se Etnografiska museets hemliga gömmor. Som bekant ligger fortfarande ett oerhört stort etnografiskt material oupppackat i museets lager på grund av lokalbrist. Det lär bl. a. finnas flera kompletta uppsättningar av österländska tempel nermonterade i dessa gömmor. Dalai Lama fick tillsammans med Bo Sommarström se en del av dessa skatter som avslutning på sitt besök på Etnografiska museet.

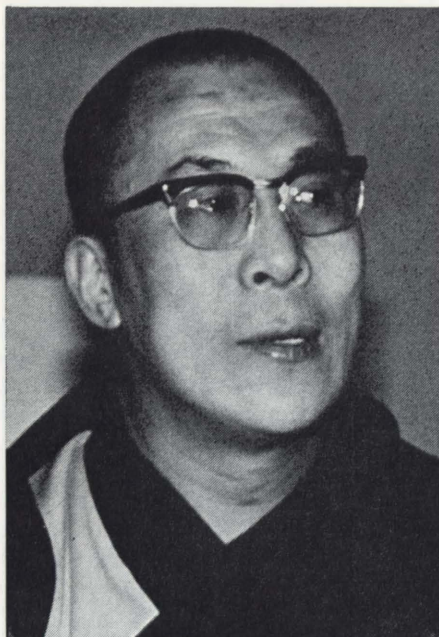
Offentlig debatt i Sigtuna

Därefter bjöd advokat Henning Sjöström på lunch på Solliden. Henning Sjöström är som bekant mycket intresserad av buddismen och har gjort mycket för att sprida kunskap om den i Sverige. Han har vid flera tillfällen ställt upp, när det har behövts. Även denna gång kunde han ordna allt till det bästa, då Dalai Lama och hans sällskap plötsligt blev utan bilar.

Efter lunchen begav sig sällskapet åter till Sigtuna. Där blev det tillfälle för frågor och diskussion. Med i denna debatt var den snart 90-åriga biskop Manfred Björkquist. Närvarande var också Walther Eidlitz, Margit Sahlin och Siegfried Lienhard, professor vid indologiska institutionen i Stockholm.

Frågorna blev många om inte alltid så intelligenta, eftersom många av dem ställdes ur en kryptisk kristen synvinkel, vilket fick Hans Helighet att brista ut i skratt vid flera tillfällen.

Ångående världsfreden sa han att den inte kunde uppnås om inte män-

(Foto: B. Wilén)

niskorna upphörde med sin själviskhet. Människorna bör i stället vara ärliga och uppriktiga mot varandra.

På en fråga vad han ansåg var den största skillnaden mellan buddism och kristendom, svarade han att han inte var intresserad av skillnaderna mellan religionerna utan mer av det som var gemensamt för dem.

Kan buddismen överleva den västerländska materialismen?

Ja — om buddismen förstås på rätt sätt, så kommer den att göra det.

Dalai Lama ansåg också att lamaismen i stort sett var en sammanfattning av all buddism från Ceylon till Kina och Japan.

Särskilt förtjust var Dalai Lama över de frågor som hade ställts av en klass vid Sigtuna Humanistiska läroverk. De hade i förväg gjort upp en lista med frågor som Dalai Lama sedan besvarade. De flesta frågorna berörde nirvana och yoga. Även politiskt färgade frågor hade ställts, men dessa besvarade inte Dalai Lama.

Svenska televisionen gjorde under denna frågestund en egen intervju med Dalai Lama som senare sändes i TV.

Bön om världsfred i Uppsala domkyrka

Efter morgonbön och meditation var det dags för en ny dag i Uppsala på måndagen.

Först besöktes Uppsala domkyrka, som var fullsatt med folk. Dalai Lama visades runt av den svenska ärkebiskopen, Olof Sundby.

Framför Olof Hellströms skulptur "Folkföreningens träd", som kom till under Kyrkornas världsråds kongress i Uppsala 1968, utförde Dalai Lama en mycket vacker ceremoni. Han tände ett ljus vid sidan av skulpturen och bad sedan högt en bön för världsfreden.

Detta var den enda officiella ceremoni som han utförde i Sverige.

Efter ett kort besök i den gamla universitetsbyggnaden Gustavianum bjöds det på te och sandwich på biskopsgården.

Många teologer och religionshistoriker var närvarande, bl.a. professorerna Helmer Ringgren, Carl-Martin Edsman och Bengt Sundkler. Vid sidan av Dalai Lama satt författarinnan Gunnel Vallquist.

Samtalet var otvunget och trevligt. Man diskuterade mest buddism och mänsklig tolerans. Dalai Lama ställde frågor om Sverige och dess religiösa liv.

Innan Dalai Lama fortsatte sin resa, fick han Guds välsignelse av ärkebiskopen.

Sista dagen i Sverige

Det digra sverigeprogrammet avslutades i Lund på onsdagen.

Där höll Dalai Lama sitt enda egentliga stora, offentliga möte i Sverige. Inför 500 personer, som samlats i Stadshallen i Lund, talade han över temat "Vad kan vi göra för att undvika fokuseringen mot det materiella?".

Han sa att han hade sett och lärt mycket av intresse i västerlandet under sitt besök. Den tekniska utvecklingen var spännande, men, sa han, det är nödvändigt att människorna sätter sig över det materiella så att den andliga utvecklingen inte åsidosätts eller trängs undan helt.

Hans Helighet framhöll också att alla stora religioner, inte minst buddismen, betonade detta, då de alla hade ett universellt brödraskap med respekt för medmänniskornas tankar och handlingar.

Under frågestunden kom bl. a. miljöproblemet upp. Detta ansåg Dalai Lama att man kunde lösa om människorna fick större universellt ansvar och medvetenhet.

Som en sista punkt på sverigebesöket gjorde Dalai Lama en rundvandring på Lunds nya lekskola. Därefter tog han och hans följeslagare tågfarjan över till Köpenhamn, där ett lika hårt program väntade som i Sverige. Därefter skulle han vidare till Västtyskland, Österrike och Schweiz och sedan avsluta euro-

paresan i England med besök hos ärkebiskopen av Canterbury.

Den mänskliga "Gudakungen"

Ett huvudintryck som man får vid läsningen av Dalai Lamas bok "Mitt land och mitt folk" är att han framför allt vill vara en människa bland människor. Samma intryck får man också nu när man fått tillfälle att träffa honom och läsa om honom i tidningarna.

Han framhäver i sin bok att han helst vill syssla med sin egen andliga utveckling. Men han är naturligtvis också medveten om den roll han måste spela som både andlig och världslig ledare för sitt folk. Och det är en roll som under nuvarande politiska omständigheter inte alltid är så lätt. Han måste ständigt göra neutrala uttalanden, samtidigt som han är medveten om att det tibetanska folket vill ha betydligt bestämdare och fastare formuleringar. Detta måste givetvis vara mycket hämmande på en så spontan och öppen natur som han ger intryck av att vara.

De svenska tidningarna har i samband med besöket skrivit om "Gudakungens" besök i Sverige. Men någon "Gudakung" var det sannerligen inte som kom. Dalai Lama uppträdde enkelt och naturligt, rörde sig fritt och obesvärat bland människorna, och han skrattade gärna och högt.

Dalai Lama var i högsta grad en levande människa.

Men det fanns en vördnad för Hans Helighet, en vördnad som han ibland tycktes vara besvärad av. Men hans befriande skratt lättade ofta och snabbt upp stämningen.

Dalai Lama var ute efter nya idéer och impulser. Han ville utbyta tankar med andra länders lärde. Men med ett sådant program som han hade att genomföra under sin resa, är det lite svårt att förstå att han kunde få ut så mycket värdefullt och inspirerande, innan han återvände till Indien.

Dalai Lamas resa i västerlandet har uppmärksammat mycket av press och radio. Intressant är att samtliga länder som han besökt har ställt upp med sina ärkebiskopar. Detta vittnar om att man värdesatt och respekterat Dalai Lama och de problem som är förknippade med hans personlighet.

Vi får hoppas att hans resa har gett impulser som leder till en positiv livssyn och ökad gemenskap mellan folk och religioner.

KIRLIANFOTOGRAFIN

— mysterium på väg att lösas?

Av NILS-OLOF JACOBSON

Den så kallade Kirlian-fotografin har blivit livligt uppmärksammat det senaste året. Den var föremål för ett TV-program i serien "Vetenskapens värld" den 4 november 1973, och alla de större veckotidningarna har visat Kirlian-bilder. Tekniken har också nämnts i flera artiklar i Sökaren och diskuteras i boken "På väg mot en världsbild?".

Vad är då Kirlian-fotografi egentligen? Det är ingen fotografi i vanlig mening. Kamera används inte, utan det är elektriska urladdningar som påverkar filmen. Jag ska inte gå in på tekniska detaljer utan bara nämna principen: Elektriska pulser leds till en metallplatta. På den läggs en bit fotografisk film, svartvit eller färg. På filmen placerar man det föremål som ska fotograferas, t. ex. sin fingertopp (bild 1). När man nu släpper en hög spänning genom metallplattan, så uppstår urladdningar kring fingret, och de åstadkommer kemiska reaktioner i filmens ljuskänsliga skikt. Man måste givetvis göra exponeringen i mörkrum, i svagt rött ljus om man har svartvit film eller i totalt mörker om man har färgfilm. Som strömkälla kan t. ex. ett bilbatteri användas. Den spänning som används varierar från tusen volt upp till över hundra tusen. Det är ju livsfarliga spänningar, men eftersom varje puls bär en mycket liten mängd energi ("strömstyrkan" är med andra ord mycket låg) är det inte farligt att utsätta sig för en kort exponering. Man kan dock känna en pirning i fingret, och handskas man ovarsamt med apparaterna kan man få kraftiga, eventuellt livsfarliga stötar. Man kan inte heller ta bilder av hela kroppen med denna teknik, då organismen inte mår bra av att befinna sig i ett kraftigt elektriskt fält. Man får alltså nöja sig med att studera utstrålningen från fötter och händer. Exponeringstiderna varierar också. Somliga apparater ger en en-

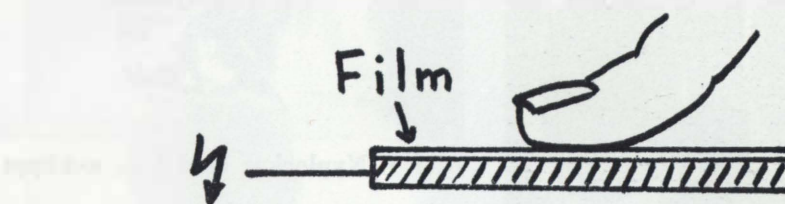

Bild 1. Principen för Kirlianfotografering.

da elektrisk puls, och utstrålningen syns då som tunna strimlor. Med andra apparater kan man variera exponeringstiden upp till flera sekunder. Under den tiden hinner flera tusen elektriska pulser passera genom filmen, och vad man ser på bilden blir en summering av alla dessa. Det kan i förstoring se ut som bild 2.

Detta är gamla välkända principer. Redan vid seklets början var tekniken i bruk men tycktes så

småningom falla i glömska. Det var den ryske ingenjören Semyon Kirlian som 1939 återupptäckte tekniken, och den har därför fått hans namn. Den kallas också *strålningsfältsfotografi*.

Tekniken blev känd i västerlandet genom boken *Psychic Discoveries behind the Iron Curtain*, som kom ut 1970. Amerikanska parapsykologer reste till Sovjet och fick med sig ritningar och bilder. Det var dock svårt att få exakta uppgifter om hur

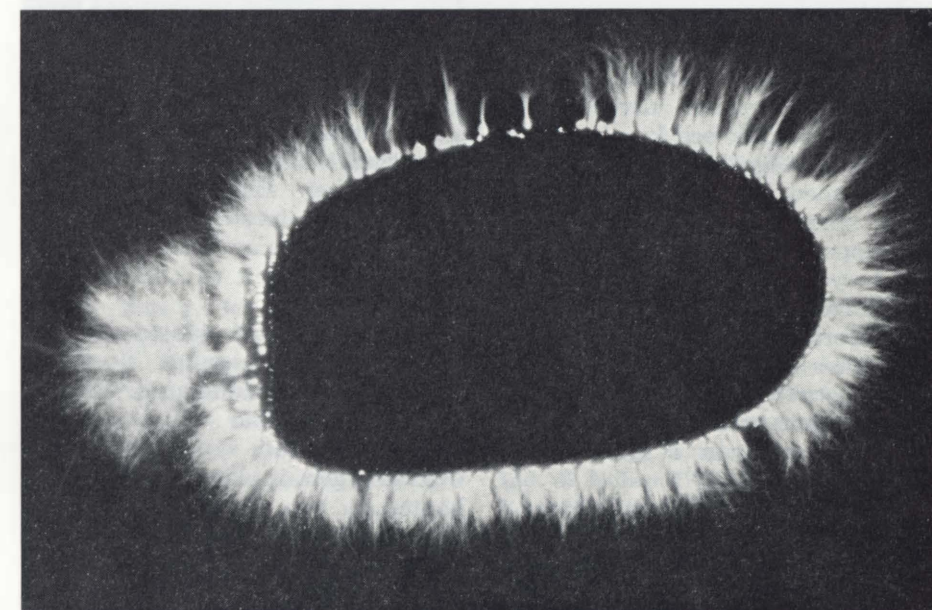

Bild 2. Inte en sällsam lysmask, utan Kirlianbilden av förf:s högra pekfinger.

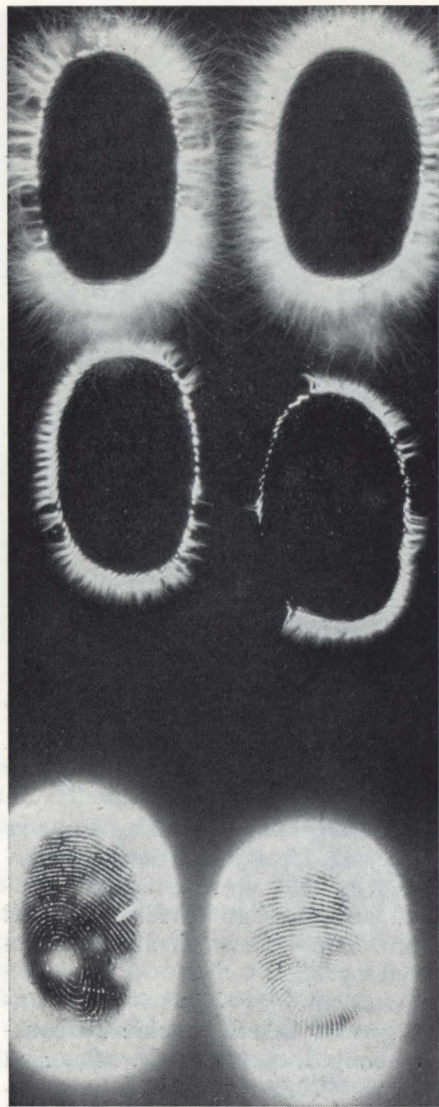

Bild 3. Förf:s vänstra och högra pekfinger fotograferade i tre olika Kirlianapparater.

de ryska apparaterna var byggda, men tekniker på olika håll lyckades bygga apparater efter samma principer. Ryssarna har utvecklat en avancerad teknik och kan kombinera Kirlianfotograferingen med mikroskop, med filmning och TV. Där ligger amerikanerna ännu långt efter. Apparaternas konstruktion har stor betydelse för hur bilderna ser ut. Bild 3 visar samma par fingrar fotograferade i tre olika apparater. Som synes återger den understa bilden fingeravtrycken tydligt. I översta bilden kan man i originalet skymta avtrycken, men i mellanbilden syns de inte alls.

Det har varit svårt att få tag i Kirlian-apparater, men det finns nu detaljerade beskrivningar för den som vill bygga en apparat. Det är inte så svårt om man kan lite elektronik och förstår engelska, men man måste vara noggrann och mycket för-

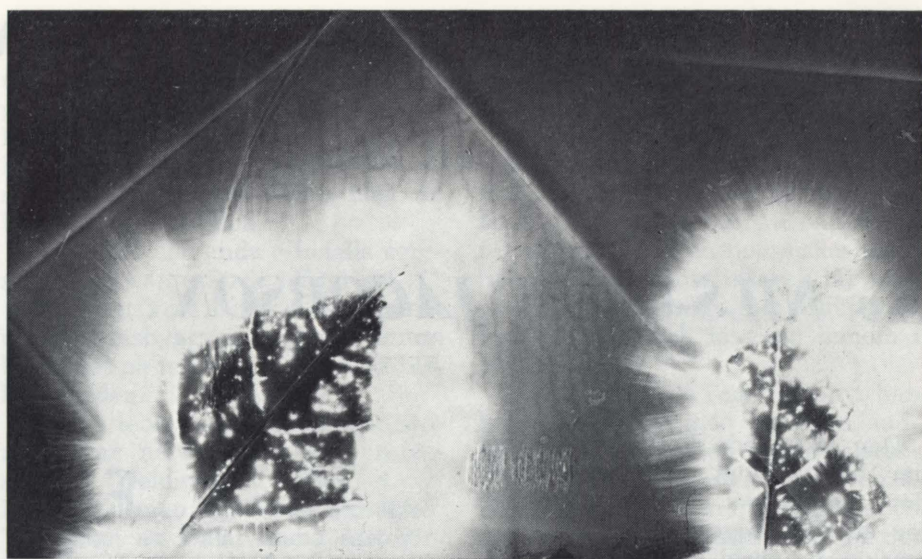

Bild 4. Nyplockat blad t. v., avklippt blad t. h.

siktig eftersom man arbetar med potentiellt livsfarliga spänningar.

Vad är då det intressanta med den här tekniken? Några ryska forskare talade om en "bioplasma" som skulle orsaka den utstrålning eller "corona" som bilderna visar. Det var lätt att översätta detta begrepp till de välkända esoteriska termerna "astralkropp" eller "eterkropp". Intresset väcktes på allvar av en rysk bild som visade ett blad, varifrån en bit hade klippts bort. Kirlianbilden visade ändå *hela* bladet, fast den bortklippta delen syns svagare. Hade man alltså lyckats fotografera bladets astralkropp? Bilden har blivit mycket diskuterad. Jag tror det är ett önsketänkande att den verkligen visar astralkroppen. Den ryska bilden är av dålig kvalitet (åtminstone i de reproduktioner jag har sett), och tydligen har man inte ens i Sovjet lyckats göra om den eftersom man inte har släppt ut någon bättre. Än mindre har någon i västerlandet lyckats göra om försöket. Bioplasma-teorin är också omdiskuterad. Andra anser att coronan orsakas av "kall utstrålning av elektroner", ett välkänt fenomen inom fysiken.

Bild 4 visar till vänster ett nyplockat blad, med synliga "ljuspunkter" längs nervstammarna. På bladet till höger har vänstra hörnet klippts bort. Som synes viker också utstrålningen in längs den klippta kanten.

Det är svårt att tolka Kirlianbilderna. Om två personer exponerar tre fingertoppar var på samma film, så kan man få en bild som bild 5. Här tycks ett elektriskt drama utspelas — men vad betyder des-

sa urladdningsmönster? Ändå ger här de sex fingertopparna ganska lika bilder; i originalet kan man skymta fingeravtrycken i samtliga. Bild 6 visar två fingertoppar exponerade samtidigt, men här har något okänt hänt och de ger helt olika bilder.

Forskningen kring strålningsfältsfotografin är åtminstone i västerlandet ännu bara i sin trevande början. Till stor del bedrivs den under primitiva förhållanden, med enkla hembyggda apparater, av fascinerade "amatörer" som ofta saknar den grundliga kunskap i fysik, biologi, elektronik och fototeknik som behövs för att kunna studera och tolka dessa fenomen. Det är på sätt och vis otur att det var parapsykologerna som först intresserade sig för fenomenet — de har i allmänhet större erfarenhet att studera mänskliga reaktioner än att bedöma elektriska fenomen. Man kommer lätt på villospår, och frestas kanske att t. ex. i en röd corona tolka in de kvaliteter som mediala personer tillskriver en röd utstrålning i den aura som de säger sig kunna se kring människor. Men om man vid exponeringen lägger färgfilmen med andra sidan upp, så blir den röda utstrålningen blå!

Trots att man alltså inte vet vilka processer som ligger bakom strålningen, så har man påvisat en hel del lagbundenheter i bildernas utseende. Utstrålningen varierar med sinnestillstånd och mental inställning. Personer med helande förmåga har helt olika strålningsbilder när de vilar och när de är inställda på att hela. Somliga människor kan helt blockera bilden — det blir ingen-

ting alls när de sätter fingret på filmen. Akupunktur i vissa punkter påverkar bilderna dramatiskt. Själva akupunkterna kan för övrigt också vackert visas i Kirlianbilder. Meditation och alkoholförtäring ger ganska typiska bilder — men inte för alla försökspersoner.

Kirlianfotograferingen bör kunna få viktiga praktiska tillämpningar på många områden. Inom medicinen kan den kanske bli ett diagnostiskt instrument. (En av Stanley Krippners elever tog varje dag under en längre tid bilder av samma person. Dagen innan personen insjuknade i influensa visade bilden av hans fingertopp en kraftig "explosion", som inte syntes på någon av de andra bilderna.) Inom tekniken, biogin, jordbruket kan man också tänka sig tillämpningar. Men det är osäkert om tekniken har så mycket att ge parapsykologin. Det är säkert inte "auran" som Kirlianbilden visar. Däremot kan man, som beskrevs i Sökaren 10/73, använda Kirlianbilden som sådan som mål för psykikinesi — försökspersoner får alltså försöka att mentalt påverka bildens utseende.

Kirlianfotograferingen är ett fascinerande område med många utvecklingsmöjligheter. Men förhoppningarna att man med denna teknik snart skulle kunna bevisa astralkroppens och aurans existens, de har inte infriats. Nu börjar tekniker och biologer i västerlandet att också intressera sig för fenomenet. En grupp tekniker från Durham gav en preliminär rapport vid parapsykologikongressen i Charlottesville september 1973. De har funnit att varje person har sitt individuella Kirlianmönster — lika typiskt som fingeravtryck. Utstrålningen har två zoner, och den inre består av ultraviolett strålning. Gruppens undersökningar fortsätter, och troligen kommer från dem och deras kolleger snart nog en helt "naturlig" förklaring till strålningsfältsbilderna.

*

En bok på engelska med detaljerade beskrivningar av en rad olika apparater och tillbehör för Kirlian-fotografering kan beställas från nedanstående adress. Den kostar 5 dollar + porto (vikt med kuvert 295 g). Sänd check eller internationell postanvisning med beställningen. Boken har 50 sidor i A4-format, och heter "High-

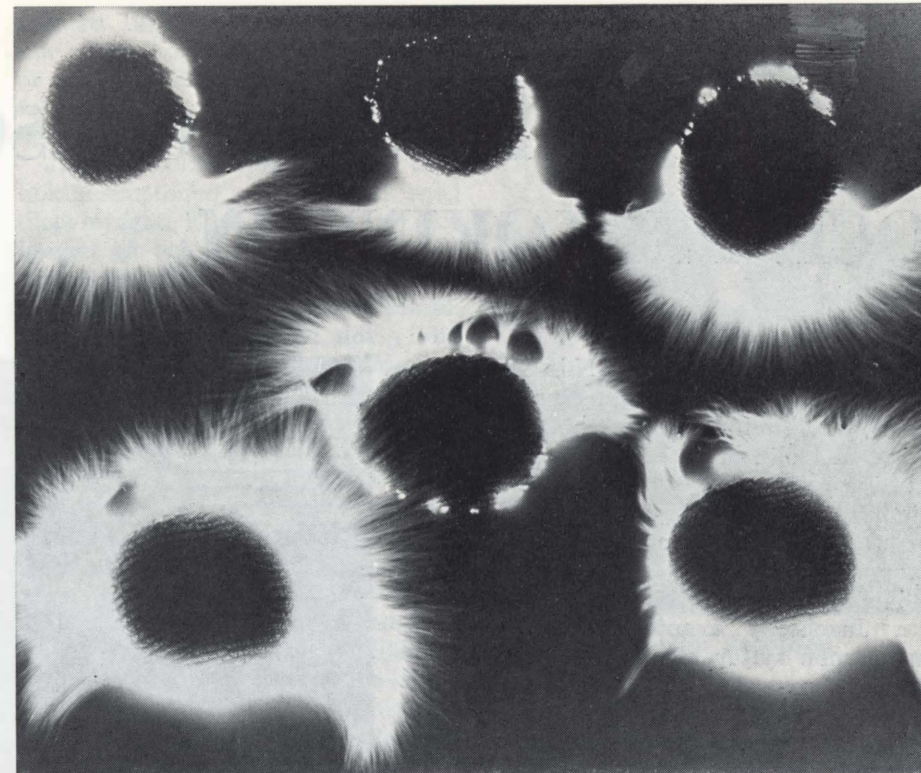

Bild 5. Dramatiskt möte mellan sex fingertoppar

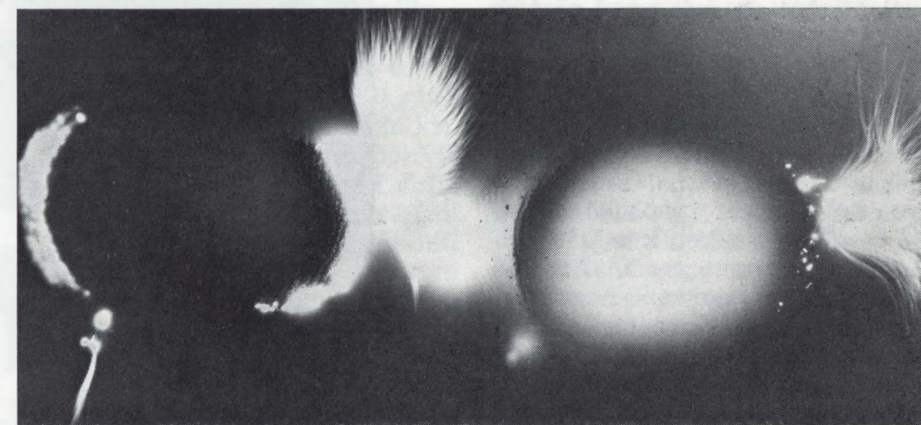

Bild 6. Två fingertoppar från olika personer

Bilderna tagna av förf. i Thelma Moss laboratorium i Los Angeles, USA, oktober 1973.

voltage Supply for Corona-Discharge Photography". Den beställs från författaren: Mr. H. S. Dakin, 300 Broadway No. 39, San Francisco, Calif. 94133, USA.

25 maj 1972 hölls i New York "The First Western Hemisphere Conference on Kirlian Photography, Acupuncture, and the Human Aura in Acupuncture and Kirlian Photography"; redaktörer är Stanley Kripper och Daniel Rubin. Boken är på 182 sidor, inbunden, illustrerad med färg-

och svartvitbilder samt ritningar. Jag vet inte exakt priset, men i USA var det omkring 6 dollar. Boken är publicerad av Gordon & Breach, New York, och bör kunna beställas från deras engelska kontor: Gordon & Breach, Science Publishers Ltd., 42 William IV Street, London W.C. 2. En utökad och billigare paperback lär komma ut 1974.

Jag kan inte ge svar på frågor om Kirlianfotografins tekniska detaljer, utan måste hänvisa ev. intresserade till ovan nämnda litteratur.

Claude Thorlin:

BANDRÖSTERNA, JACOBSON OCH PSYKOKINESIN

I Sökaren 9/73 skriver Nils-Olof Jacobson angående rymdröster på band, att han funnit psykokinesi vara en trolig och närliggande förklaring på fenomenet och han säger sig bygga den uppfattningen på egna erfarenheter i samband med inspelningsförsök.

Nu känner jag inte till så mycket om Jacobsons eventuella experiment, men syftar han härvidlag på det fall som omnämns i Sökaren 2/71, rubricerat Försök med psykokinesi, ett experiment "med magert resultat", för att använda Jacobsons egna ord, där en knall hördes från någonstans i rummet under pågående seans, så anser jag det inte vara mycket att orda om. I nr 4 av Sökaren samma år påpekade jag också att ett sådant ljud inte behöver ges en parapsykologisk tolkning, eftersom alla vet att liknande smällar kan uppstå genom sprickbildningar i husväggarna, sättningar i grunden, knäppar i möbelsvirket eller varför helt enkelt inte från kylskåpets termostatsystem. Att tala om "fenomen" i dylika sammanhang måste betecknas som nonsens. Vid en "riktig" bandupptagning av paranormal natur kan ingen av deltagarna auditivt uppfatta vad som går in på bandet — utan först vid avlyssning av inspelningen får man veta om något fenomen skett!

Under de tio år jag arbetat med bandexperiment, har många vetenskapsmän och forskare besökt mitt hem och lyssnat till bandupptagningarna (dock inte Nils-Olof Jacobson). När det gäller denna kategori människor har jag inte kunnat undgå att observera en gemensam nämnare: Vid sina, ibland anmärkningsvärt krystade, försök att komma med en plausibel förklaring till fenomenets uppkomst och utveckling, har man oftast varit mycket angelägen att koppla svaret till sin egen profession. Om detta nu kan bero på någon slags missriktad skråstolthet eller yrkesprestige låter jag vara osagt, men faktum kvarstår.

Ingenjören t. ex., som vill ha en

Claude Thorlin

"teknisk" förklaring, talar alltid med en viss förkärlek om interferenser, överslag, kallödningsar o. s. v.

Datamannen å sin sida önskar en hel räcka med statistiska uppgifter om bl. a. väder och vind i samband med inspelningarna. Genom att mata in uppgifterna i maskinen tror han sig kanske vara i stånd att lösa livets och dödens gåta på fem sekunder,

förutsatt att inte datorn hakar upp sig.

Så har vi religionsutövaren, prästen (mest frikyrkliga dito) som bläddrar i Skriften och altererar av vad han fått höra på bandet mumlar något om demoner och fallna änglar.

En professionell illusionist, som avlyssnade banden, slog sig i backen på att vi kommit på en ny trollkonst

och avlägsnade sig med illa dold avund i blicken.

Och så slutligen läkaren med öron-näsa-hals som specialitet. På fullt allvar framkastade han teorin om nashårens ev. möjlighet att under in- och utandningsprocessen kunna åstadkomma högfrekventa dallringar för vidare avsättning på ljudbandet.

Mot bakgrund av detta faller det sig ganska naturligt, menar jag, att Jacobson, som till yrket är psykiatriker, känner sig dragen till att söka svar på alla frågor med hänvisning till mysteriösa psykiska spänningar i individens undermedvetna.

"Psykokinesi" är hans förklaring på bandfenomenet. Någon tillstymmelse till bevis presenteras inte. Förklaringen till detta är att ingen vet vad psykokinesi egentligen är för något. Man talar om "tankekraft" i vaga formuleringar. Om man exempelvis kastar tärning och koncentrerar sig på att t.ex. sexan skall falla uppåt och detta till äventyrs sker tre eller fler gånger i följd, talar man gärna om psykokinesi. Som ett paradnummer av psykokinesi pekar man ofta på Ted Serios s.k. "tankefoton". På vad sätt "tanken" spelar roll i sammanhanget har man ingen aning om. I min bok "De döda talar på band" (Larsons förlag) redovisar jag på sid. 75—77 en annan hypotes, som är minst lika beaktansvärd. I det stora hela är begreppet psykokinesi inget annat än ett ord eller en term för något man inte riktigt förstår, men som måste sorteras in i en pärm.

Att Jacobson söker stöd hos en annan psykiater, Hans Bender, passar bra in i bilden. Det är också alldeles riktigt att Bender vid sitt första besök på våren 1970 hos Jürgen-laborerade med tanken om psykokinesi. Vid ett personligt samtal som jag hade med honom, framlade Bender också sina synpunkter och förklarade att han i första hand sökte svar på följande tre frågor: 1) Kommer rösterna från de döda, och går de i så fall direkt in på bandet? 2) Går rösterna via ett medium in på bandet? 3) Emanerar rösterna från någon av de vid inspelningstillfället närvarande personernas undermedvetna? (Se "De döda talar på band", sid. 114 och Sökaren 7/70!)

Som framgår var Bender inte främmande för andehypotesen; dessutom blev han så fascinerad av bandrösterna att han, tillsammans med sitt forskarteam, redan besökt Sverige tre gånger i detta ärende. Sista gången var så sent som i

augusti 1973. För varje gång bleknar också teorin om psykokinesi och är vid det här laget tämligen blodfattig, om den överhuvud fortfarande lever...

Jag har också själv provat "psykokinesimetoden" i samband med inspelningar. Ellen och jag har låtit bandet gå och koncentrerat oss till bristningsgränsen av mänsklig förmåga på samma ord eller föremål. Vid sådana försök har vi aldrig hört den minsta knäpp på bandet. Men på tidigare upptagningar, gjorda under vanliga betingelser, känner jag mycket väl igen min egen "döda" mors röst. Ellen kan också lyssna till Antona, som stod henne mycket nära i livet. Vidare kan vi, närhelst vi vill, spela upp den något sjungande mansrösten, som lugnt förklarar att "ni får in våra röster från den andra sidan" eller rösten som tillägger "... de höga rösterna när bäst fram" eller barnkören som muntert sjunger: "Lyssna till vår kontakt — vi kommer jämt på bandet."

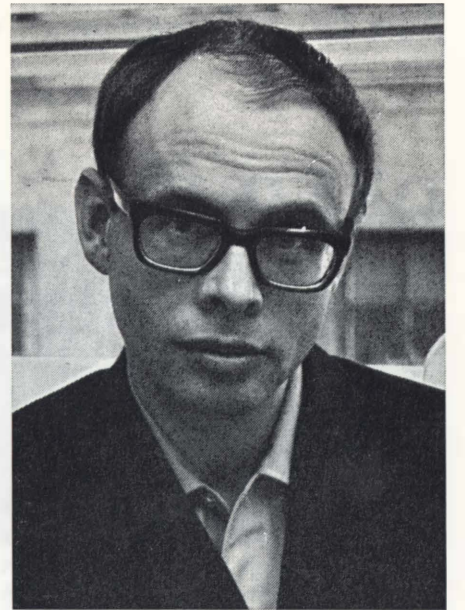
Psykokinesi? Äsch!

Claude Thorlin.

Nils-Olof Jacobson — replik:

Först måste jag be den intresserade läsaren att än en gång läsa de två sista styckena i min artikel. Jag har svårt att förstå hur man i detta kan läsa in en så ensidig bundenhet vid psykokinesihypotesen som Thorlin tycks vilja göra gällande. Beträffande "knallen" får jag hänvisa till mitt svar på Thorlins inlägg i Sökaren 4/71. Men jag bygger inte mitt resonemang endast på detta och flera andra egna försök, utan också på andras erfarenheter.

Det faktum att Thorlin och hans hustru har misslyckats med "psykokinesimetoden" (dvs att koncentrera sig på att ett visst ord skulle bli inspelat) är naturligtvis inget bevis för andehypotesen. Det finns ingen fastslagen "psykokinesimetod", men det finns en hel del rapporter som tyder på att man vid sådana försök i regel inte kan vänta sig resultat första gången, knappast heller andra eller tredje, utan först så småningom efter en serie tålmodiga försök. Det tycks ju vara på liknande sätt med bandinspelningarna — man får sällan in några röster första gången man försöker, utan först efter någon tid. Dessutom förefaller det mig sannolikt att experimentatorerna i detta fall redan var övertygade om att psykokinesihypotesen var fel, med andra ord, de önskade innerst inne inte att få några resultat eftersom det skulle motsäga andehypotesen

Nils-Olof Jacobson

som de redan hade bundit sig för. Det är rätt svårt att verkligen nollställa sig vid sådana försök, när man redan är inställd på att en viss hypotes är den rätta. Man får resultat i enlighet med sina förväntningar! Thorlin har rätt i att man inte riktigt vet vad psykokinesi är för något. Men trots det har man nu en viss erfarenhet av vilka omständigheter som är gynnsamma för psykokinesi. Mycket talar för att effekten utlöses på ett omedvetet plan, fast undantag kanske finns. Man kan också göra sig en föreställning om hur psykokinesi fungerar, fast man då givetvis kommer in på spekulationer. Se t.ex. "Liv efter döden?", sid 268—75.

Det är helt naturligt att den som har hållit på med bandinspelningar i tio år och fått Thorlins märklige resultat så småningom blir mer och mer övertygad att andehypotesen är riktig. Det är lika naturligt som att den blir övertygad som går till ett medium i tio år och får hälsningar från sina avlidna och kanske hör och ser mediet tala med deras röst eller skriva med deras handstil. Det är inget fel i det. Men frågan är: har man därigenom bevisat att andehypotesen är den enda tänkbara förklaringen till fenomenen?

Först måste man fastställa om fenomenet, t. ex. inspelningen, verkligen är paranormalt. Redan det kan vara svårt nog, vilket framgår av exemplet med Verdimusiken (Sökaren 3/73 sid 12 och 7/73 sid 15). Anser man efter en noggrann analys att en normal förklaring kan ute-

Forts på sid 25

DÄNIKEN

— trovärdig trots allt?

Sedan jag läste "Olösta gåtor ur mänsklighetens förflutna" för fem år sedan har Erich von Däniken hört till mina favoritförfattare. Hans böcker om försvunna kulturer är i varje fall fantasieggande och provocerande — om de sedan är sagor eller verklighet är svårt att säga. Det var med viss bedrövelse jag läste om hur tidningen *der Spiegel* hade "avslöjat" Däniken som en svindlare och bedragare (Sökaren 6/73, sid. 16). Men det var ändå något som inte stämde riktigt. Skulle Däniken verkligen skriva så utförligt om dessa grottor, med flera fotografier, om de inte alls existerade? Han måste ju ha insett att uppgifterna var så sensationella att de snart skulle kontrolleras av någon. Och alla de märkvärdiga föremålen på färgbilderna, var kom de ifrån? Och varför hade *der Spiegel*, som intervjuade Däniken i samma nummer, inte frågat honom om saken? Ingen bör dömas ohörd, inte ens Däniken.

Den 8 oktober höll Däniken ett offentligt föredrag i San Francisco, där jag då råkade vara. Lokalen var välfylld, uppskattningsvis av 1.000 personer. Däniken talade god engelska, visade många bilder och gav energiskt en sammanfattning av de teorier han har fört fram i sina tre böcker.

På sid. 226 f. i den senaste boken, "Gudasäd", berättar Däniken om en ingenjör J. F. Blumrich i USA, verksam vid amerikanska rymdflygstyrelsen, som har intresserat sig för profeten Hesekeils syn av "de fyra väsendena" (Hes. kap. 1). Blumrich har enligt Däniken funnit att man ur Hesekeils skildring kan "ganska väl skala fram rymdskeppets allmänna utseende. Sedan kan man just som ingenjör och helt oberoende av redogörelsen räkna ut hur ett flygande föremål med dessa egenskaper bör ha sett ut och rekonstruera det samma." Han fann också att resul-

tatet inte bara var tekniskt möjligt utan också väl genomtänkt och meningsfullt, och att "dimensionerna hos Hesekeils rymdskepp verkar synnerligen trovärdiga och tyder på en teknisk nivå, som vi själva kommer att nå först efter ytterligare några decennier". Däniken visade bilder av Blumrichs rekonstruktion av ett jättelikt atomdrivet rymdskepp med fyra stöd försedda med utfällbara helikoptervingar — det skulle vara de fyra väsendena som Hesekiel försökte beskriva. Det var fascinerande, och verkade rätt övertygande. Blumrich lär snart utkomma med en bok om saken. (Däniken är ju inte den förste som har tolkat Hesekeils syn på detta sätt — Henry Kjellson skriver om samma sak redan i *Forntidens Teknik*, utgiven 1956.)

Efter föredraget, som varade cirka en timme och mottogs entusiastiskt, ställde Däniken upp för ytterligare en timmes diskussion och utfrågning från publiken. Här bara ett par frågor, med Dänikens svar ordagrant översatta (parenteserna är mina):

Känner ni till någon arkeolog som tar er på allvar?

Däniken: Sedan den första utgåvan av *Olösta gåtor*... kom ut har jag fått omkring 22.000 brev. I början var alltsammans ett gapskratt runt jorden, särskilt från vetenskapsmännen. Men sista året, särskilt senaste månaderna, ser jag i korrespondensen en mycket långsam förändring. Man kan inte skära alla vetenskapsmän över en kam, det finns så många arkeologer, specialister på olika områden. Jag höll ett föredrag i Australien för två månader sedan, och efter den öppna diskussionen kom en sympatisk man i 65-årsåldern fram och presenterade sig som doktor Lex Hilroy, arkeolog sedan 40 år och direktör för Mount York-museet i Austra-

lien. Han berättade att i en avlägsen trakt i Australien har man nyligen upptäckt gamla grottmålningar som endast kan förklaras enligt mina teorier. Så det finns i alla fall en arkeolog som tar mig på allvar!

Har ni någonsin träffat några utomjordiska varelser?

Däniken: Nej, jag svär, aldrig, och det skulle inte vara rättvist mot dem, för jag har skrivit så mycket om dem... (resten av svaret dränkt i skratt och applåder).

Som svar på en annan fråga förklarade Däniken att han inte trodde att utomjordiska farkoster i vårt århundrade hade besökt jorden. Det svaret ledde till livliga protester från några i publiken.

Däniken medgav att han inte hade några bevis i sträng mening för sina teorier, de var än så länge bara teorier. Flera böcker kände han till som hade skrivits mot honom, men de var alla författade av teologer...

Jag fick tillfälle att ställa en fråga:

Med stort intresse läste jag i er senaste bok om grottorna i Ecuador och de märkliga ting som ni såg där. Två frågor: 1) Har några arkeologer visat intresse för detta, och 2) Vad är era kommentarer till artikeln i *der Spiegel*, där det hävdas att ni aldrig har varit nere i dessa grottor?

Däniken: Frågan refererar till min senaste bok som ännu inte är känd här (den är helt nyligen utgiven i USA), och i första kapitlet skriver jag om några underjordiska grottor i Ecuador, och jag säger att jag har varit nere i dem.

Senare hade den tyska tidskriften *der Spiegel* en intervju med en korrespondent i Ecuador som säger att det var lögn, att jag aldrig skulle ha varit där. Men hela saken var ett missförstånd. Jag visar i boken en

Forts på sid 22

Däniken

LÄST OCH KLIPPT

I *Miljö o Framtid* nr 10, 1973 är Björn Gillberg kritisk mot svensk demokrati.

"Vi som arbetat inom miljörörelsen några år har... utifrån praktiska erfarenheter lärt oss att det är lite si och så med demokratin i Sverige.

I praktiken är det den som förfogar över de största ekonomiska resurserna som bestämmer samhällspolitiken i kraft av sin på pengar baserade opinionsbildande förmåga. Livsmedelsindustrin lägger t. ex. ned hundratals miljoner på reklam för livsmedel som många gånger är direkt hälsovådliga på grund av att de innehåller för höga mängder fett och socker eller skumma livsmedels tillsatser.

Miljögrupperna som motarbetar detta saknar däremot ofta pengar till de mest elementära behov som utskickning av material till egna medlemmar eller ordnande av opinionsmöten."

Björn Gillberg konstaterar att den som saknar ekonomiska resurser är starkt handikappad, när det gäller att delta aktivt i den demokratiska beslutande processen.

MoF vänder sig intensivt mot skyldigheten att betala mervärdeskatt. Men tidningen har dock ett grundbidrag från staten på 15.000 kronor. Det undviker man att nämna i sammanhanget.

I *Frisk sport* nr 6, 1973 skriver tidningens redaktör Tomas Algard om frihet. Han vänder sig mot den "måttliges" frihet att någon gång kunna ta sig ett bloss, ett glas vin — ty det är en frihet som för många leder till beroende.

"Det finns däremot en stor frihet i att vara någotsånär frisk, känna att kroppen hänger med. Att orka med att uppleva den frihet som finns i naturen. Att inte vara passiviserad utan kunna vara med och kämpa för ett samhälle som kan ge oss ännu fler friheter."

"Redan nu skördar tobaken och alkoholen fruktansvärda offer i för tidig död, sjukdom, arbetsbortfall. Det är resultatet av tobak och alkohol som konsumerades för 20 år sedan. Och i dag konsumeras det mycket mer än då."

Djurens Rätt nr 3, 1973 har bl. a. en artikel rubricerad "Protest mot nöjesjakten" av Nordiska samfundets sekreterare Ellen Börtz.

"Vi har i denna tidning ofta framhållit det egendomliga och skrämmande i att det fortfarande finns en mängd människor, som anser det som ett nöje att gå ut i skog och mark för att döda sina medvarelser där. Längre har utvecklingen ej gått! Kanske kan man i stället tala om en tillbakagång, ty för våra förfäder var ju jakten huvudsakligen ett medel att skaffa sig uppehälle. Nöjesjakten var därefter länge ett privilegium för de högre klasserna. Vid besök på våra gamla slott och herresäten finner vi att ett huvudmotiv för tavlor och gobelänger, som pryder väggarna, är jaktscener."

Men nuförtiden är jakt ett utbrett folknöje inom alla samhällsklasser. Det finns även präster som är jägare. "Jag är passionerad älgjägare", säger en kyrkans man. "Aldrig känner jag det mänskliga ursprunget inom mig så starkt som i älgskogen. Det är fascinerande detta med naturen och jakt. Jag tror att människan i något sammanhang bör låta urtidsbilden inom sig framträda."

Många skribenter har kommenterat 1973 års fredspris, som tilldelades fredsforhandlarna i Vietnamkonflikten Henry Kissinger och Le Duc Tho. Av vad Sökaren sett har endast SvD haft några vänliga ord om valet.

I *Pax* nr 3, 1973 skriver Per Anders Fogelström bl. a. att fredspriset har fått karaktär av politiskt fiffel. "Fiffiga formuleringar, bortfiffad skuld, fifflande med vikter för att uppnå någon sorts politisk jäm-

vikt och balans. — Soldaterna från Song My står hedersvakt och hälsar sin pristagare. Det pris som fredsrörelsen en gång satte så högt är nu värdelöst, bortspelat."

I *Kristendom och samhälle*, som är organ för Förbundet för kristen humanism och samhällssyn, skriver i nr 3, 1973 förbundets ordförande Jarl Hemberg om det intresse för marxism som finns bland dagens kristna studenter. Det är som en väckelse.

"Väckelsen anses gärna ha startat i mitten av 60-talet, och väckare är marxismen. Nu skall alla krafter samlas för att så snabbt som möjligt förverkliga det klasslösa samhälle vi måste hoppas på. Vägen dit går över en social radikalism som bara de verkliga vänsterpartierna anses representera."

Det är fråga om generationsmotsättningar inom kristenheten.

"Allt fler församlingar i allt fler kyrkor och samfund i vårt land kommer, gissar jag, att få alltmer kännning av dessa motsättningar. De kommer t. ex. att få unga och kontroversiella präster och pastorer."

"Det enkla skälet till att marxismen framstår som det enda alternativet för så många unga är att de har upplevt detta som den enda politiska ideologi, som förser dem med analysredskap för att komma till rätta med de stora frågorna i världen. Det är märkligt att de borgerliga ideologierna i vårt land hittills inte ägnat större energi åt att få grepp om dessa frågor. Detta påstående är avsett som en utmaning."

Jarl Hemberg menar att Förbundet för kristen humanism och samhällssyn bör visa de vänsterradikala kristna studenterna en kritisk solidaritet.

SPEKULATIV LITTERATUR

Med anledning av Ivan Troëngs bok *Hur månen föddes för 11.800 år sedan* har det uppstått ett mindre lustigt, men kanske ändå nyttigt, bråk. Det påminner om de upprörda diskussionerna kring Dänikens spekulativa böcker. Bråket är det gamla vanliga. Det ligger i skärningspunkten mellan det etablerade och det spekulativa, mellan det fastställda och det sökande. Den plats där dagens vetenskap möter den spekulativa utmaningen.

I korthet ligger det till så här. Troëng förelade professor Olof H. Selling synpunkter, som skulle publiceras i boken. Man tycks ha diskuterat med varandra och Selling har dessutom i ett brev av den 8 november 1971 visat sig kritisk mot Troëngs idéer. Så kommer då boken i år, i vilken Troëng på sidan 16 säger så här: "Vidare står jag i stor tacksamhetsskuld till professor O. Selling, som med sakkunniga råd och värdefulla anvisningar stött mitt arbete."

Sellings reaktion blir häftig. Han sänder ut ett PM och betecknar Troëng som en charlatan. Kärnpunkten i det hela är uppenbarligen ordet "stött". Det kan uppfattas som att Selling skulle ha stött de synpunkter som Troëng lägger fram. Selling uppfattar det så och blir upprörd eftersom det är helt klart att han inte stöder Troëngs åsikter.

Men läser man vad Troëng har skrivit noga, så står det faktiskt inte att Selling stött Troëngs ståndpunkter. Troëng har i efterhand hänvisat till att Selling välvilligt ska ha diskuterat hans synpunkter i drygt 3 timmar och bistått honom med uppgifter och fakta. Troëngs version styrks såtillvida av vad han säger i det citerade partiet från sidan 16, som att han där talar om att Selling stött "mitt arbete". Och det tycks Selling ju faktiskt ha gjort. Det står däremot inte i Troëngs text att Selling skulle ha stött "mina hypoteser".

Den här debatten må Selling och Troëng själva fortsätta med — om de har lust. Det viktiga ur princi-

piell synpunkt är nu att bestämma vad spekulativ litteratur i största allmänhet har för värde och var den hör hemma i vårt samhälle.

Den spekulativa litteraturen är enligt min mening nödvändig. Den är nödvändig som säkerhetsventil, men också som pådrivare och utmanare. Den kan på ett helt annat sätt än den strikt vetenskapliga litteraturen ge impulser, ungefär som science fiction-litteraturen kom att betyda oerhört mycket för tekniska framsteg. Vi vet att en generation raketforskare fick sin bana bestämd genom att läsa Jules Verne. En generation svenska ingenjörer och forskare växte upp i seklets början i hägnet av Otto Witts tidskrift *Hugin* etc.

Den spekulativa litteraturen håller sig vid sidan om allfarvägarna. Den spannar över ett brett spektrum av synpunkter. Den kan komma med infall, som vetenskapen inte vågar sig på. Problemet med det spekulativa upphovsmän är väl det att de i vissa fall inte kan acceptera att den spekulativa insatsen är annorlunda än den rent vetenskapliga, även om här finns olika grader av närhet till vetenskapen.

Den här attityden intas av Däniken och den är också märkbar hos Troëng. Man gör onödigt hätska attacker på vetenskapen, för att den ställer sig tvivlande och inte genast vill falla till föga.

På den motsatta sidan har man valt attityden att betrakta alla som sysslar med det spekulativa som charlataner. (Vilket är fel. Människor som lidelsefullt och utan ekonomisk vinning — Däniken är väl den ende som tjänat stora pengar på sina böcker — ägnar tid och kraft åt det spekulativa är inte charlataner. Kanske fanatiska, kanske vilseförda, men absolut inte charlataner. Snarare är de sökare.) Det skulle kanske vara annorlunda om inte det spekulativa hade anspråk på att komma med den slutgiltiga sanningen. Spekulative författare har en viss benägenhet att påstå att de "vet" och kan "bevisa", fastän hela

Troëng är ingen charlatan

litteraturens karaktär faktiskt bestäms av bristen på påtagliga bevis. Man rör sig med fragment, indicier och slutledningar, som kan ifrågasättas och diskuteras.

Med anledning av Dänikens böcker lät Ernst von Khuon 16 vetenskapsmän diskutera Dänikens idéer. *Var Gud astronaut?* heter boken, utgiven av Berghs på svenska. Två av forskarna i boken, Siegfried Ruff och Wolfgang Briegleb, bortsåg från Dänikens hätska attityd till vetenskapen och konstaterade: "Hur man än vrider och vänder på saken, så är det dock ett faktum att fallet Erich von Däniken har blottlagt en ren skandal." Och därmed avsåg de vetenskapsmännens tystnad i första omgången, en tystnad, som sedan fick ge vika för avståndstaganden.

De två skrev också: "För närvarande söker man gärna avfärda Däniken som ett slags science fiction-författare. Och säkert är en avsevärd del av hans spekulationer förhastade eller på vårt vetandes nuvarande ståndpunkt tämligen ohållbara, som till exempel hans tes om det förprogrammerade vetandet.

Men å andra sidan bygger Däniken dock på direkt kontrollerbara fakta, som verkar alldeles för spännande för att man skall kunna fortsätta att försumma dem som hittills. Enligt vår uppfattning löper de som för närvarande avfärdar den pole-

Forts på sid 21

UTLÄNDSK BOKVANDRING MED ROLAND ADLERBERTH

Patrick Moore, välkänd engelsk astronom och populärvetenskaplig författare, gör i *Can You Speak Venusian?* (David & Charles, £ 2:75) ett roligt och intressant stor-svep genom de täta leden av vad han kallar "självständiga tänkare", dvs. folk med vetenskapliga idéer som går stick i stäv mot de knäsatte. Och han gör det på ett fint och sympatiskt sätt — tror naturligtvis inte på de självtänkare han presenterar här, men lägger ändå fram deras idéer utan att driva med dem och utan att låta dem schavottera som idioter; bokens sista mening ger hela andan i Moores sätt att skriva om dem: "Även om vi inte håller med dem, så saluterar vi ändå dem själva och deras mod."

Och de han saluterar är en härlig blandning av kända envetingar och mer okända underligheter. Adamskis tefatsresor och Velikovskys teorier om hur Venus kom inbrakande i solsystemet som komet för några årtusenden sedan och ställde till med massor av historiskt ohägn har ju sin givna plats här. Liksom Hörbigers världislära och anhängarna av "jorden är platt"-teorin. Och man finner till sin förvåning att det fortfarande finns folk som tror att vi lever på insidan av ett ihåligt klot, månfärder och Jupitersonder till trots.

Men man möter också mer okända tänkare, som John Bradbury, i vars universum månen är en konvex kolskiwa 220 miles från jorden, och den på 400 miles avstånd belägna solen är iskall men sänder diverse osynlig strålning genom ett bälte av flytande luft ovan atmosfären. Och där hela vårt universum omges av ett metallhölje. Månfärderna då? Jodå — de amerikanska astronauterna landade i själva verket i Tibet. Men sanningen har undanhållits oss.

Eller George King, ledare för en blomstrande grupp som kallas Aetherian Society och enligt egen utsago interplanetariska parlamentets representant på jorden. King och hans sällskap vet en hel del om både oss och universum, bl. a. att mänskligheten egentligen härstammar från en söndersprängd planet mellan Mars och Jupiter (asteroiderna), men att marsianerna i gengäld här-

stammar från jorden. De stack över när Atlantis gick under.

En mäktiga fantasieggande bok, som spannar över hela skalan från rena tokar till verkligt intrikata och intressanta självtänkare.

T. C. Lethbridge är en engelsk arkeolog, mera känd som flitig skriftställare i parapsykologins utkanter. Och i sin nya *The Legend of the Sons of God* (Routledge & Kegan Paul, £ 1:75) går han ännu längre än vanligt, för här diskuterar han med utgångspunkt från "gudasönerna" i Bibeln det populära ämnet rymdfararbesök i forntiden.

Faktiskt överträffar Lethbridge de flesta i genren med den teori han om ock bara halvt på allvar för fram i slutet av boken. Nämligen att det en gång för länge sedan fanns två avancerade tekniska civilisationer i vårt solsystem, en på Venus och en på Mars.

De råkade i krakel om månen, som marsianerna besatte för att därifrån sondera jorden. Venusianerna svarade med krig, och lyckades med sitt goda rymdartilleri tyga till både Mars och månen så till den grad (kratrarna!) att den marsianska civilisationen knäcktes helt. Samtidigt som venusianerna själva bombades tillbaka till stenåldern så att de aldrig har vågat sig ut i rymden igen.

Och de marsianska forskningsgrupper som redan nått jorden? Jo, det var just de som var gudarnas söner, överlägsna varelser som betraktades som högre väsen men så småningom försvann i massan av "vanliga" människor, eftersom de i brist på nytillskott hemifrån måste beblanda sig med de lägre stående jordvarelserna. Vem vet, kanske var det därför faraonerna och andra forntida härskarätter hade så strikta äktenskapsregler? Det gällde ju att hålla det marsianska blodet halvrent.

Därutöver berättar denna spännande lilla bok också om hur forntiderna byggde Stonehenge, hur man daterar fornfynd med pendelsvängningar, om Påsköns hemligheter, tidiga upptäckter av Amerika, flygande tefat på de bohuslänska hållristningarna (solhjul), livet på olika vibrationsnivåer och diverse andra tankvärda ting.

John Michells *The View over At-*

lantis (Garnstone Press, £ 2:50) lär ha väckt stor genklang i hel- och halvockulta brittiska kretsar, och det är fullt förståeligt. För boken är ett stort upplagt försök att införa inträdet i Vattumannen återuppliva en gammal glömd och viktig vetenskap från den grå forntiden.

Boken kretsar kring ett slags den räta linjens mysterium, frågan om varför så många brittiska fornlämnningar och gamla kyrkor ligger i rät linje med varandra; *the ley system* kallas det på initierat initiandhåll. Michell spårar systemet över hela jorden, i Kinas drakstigar och på många andra håll, och hävdar att det finns ett världsomfattande system av gamla fornlämnningar med mer eller mindre religiös betydelse, som ligger utplacerat längs kraftlinjerna för en numera outnyttjad naturenergi, förslagsvis ett slags magnetiska kraftlinjer.

Denna energi utnyttjades, fortfarande enligt Michell, av en uråldrig civilisation med rötter i den gamla atlantiska högkulturen, som med dess hjälp kunde utföra de märkligaste ting. Så till exempel kunde de gamle flyga från punkt till punkt längs dessa leylinjer, genom att ladda upp sig med denna energi. Och de kunde åtskilligt annat också, gärna byggt på den gamla talvärdeslära som nämnes gematri.

Pyramiderna, Stonehenge, Glastonbury och andra gamla paradexempel medverkar flitigt, och boken är intressant, om ock föga övertygande för en stackars skeptiker, som inte kan ta de sanningar Michell utgår från som givna.

Liknande linjer spelar huvudrollen också i Guy Underwoods *The Pattern of the Past* (Pitman, £ 1:50), en slagrutebok som är det i särklass mest avancerade jag stött på i den vägen, en svärbemästrad bok som börjar där vanliga slagruteböcker slutar.

Underwoods resonemang går ut på att det finns en föga känd kosmisk kraft i stil med gravitationen som han kallar "den geodetiska lagen", okänd för oss men väl känd för våra förfäder, och möjlig att spåra just med slagrutans hjälp. Att spåra vanliga vattenådror är en småsak för hans bok; han arbetar med vanliga "water lines", men också med "track lines" och framför allt "aquastats", ett egenartat fenomen som jag inte har funnit förklarat i något lexikon, svenskt eller engelskt. Men det är inte Michells *ley system*, för de här linjerna kan bukta sig. Alla är de dock geodetis-

ka linjer, och kan vara enkla, dubbla eller mångdubbla.

Och de är mycket viktiga, särskilt för arkeologin. För eftersom förfäderna kände till dem, långt in i historisk tid, är både fornminnen, gamla minnesmärken och medeltida kyrkor inrättade efter dessa linjer. Vilket i sin tur innebär att en god slagruteman bör kunna spåra nästan försvunna fornminnen med slagrutans hjälp, och därtill ger entydiga förklaringar till många berömda fornminnens placering och yttre form; här finns specialkapitel som förklarar både Stonehenge, andra gamla engelska fornminnen och diverse gamla kyrkor utifrån Underwoods nya vetenskap.

Svår men intressant; kanske borde någon framstående svensk slagrutegångare prova Underwoods teorier i svenska marker.

Peter Underwood, född 23, är mig veterligt inte släkt med Guy U., men aktad ordförande i The Ghost Club. Så han vet vad han talar om när han i **Gazetteer of British Ghosts** (Souvenir Press, £ 2:—) ger en storöversikt över 236 "haunted places" i England, alfabetiskt ordnade från Abbot's Langley (spökande hushållerska) till Woodstock (vårds-hus från 1100-talet med äkta spökrum).

Och däremellan ett trivsamt kryller av utpräglat engelska spöken av alla de slag. Man får en allmän känsla av att Ann Boleyn, avlivad hustru till Henrik VIII, ligger klar etta i fråga om spridningen, för hon sticker fram sitt avhuggna huvud litet varstans i boken. Och antalet spöken är mycket större än 236, för många kommuner håller sig med åtskilliga intressanta representer för andevärlden. Inte minst London, som bl. a. kan erbjuda en väldokumenterad spökbjörn i Towern och ett teaterspöke som garanterar succé.

Ingen tråkig uppräknig av bara poltergeister och enkla spöken heller, för ett land med Englands gamla spökkultur har givetvis en rik sortering att erbjuda, från kyrkklockor som ringer på havets botten och mässande munkar i procession till dödsdallar som skriker om man tar bort dem ur deras monter och ett pubspöke som bara består av en slinga cigaretter eller piprök, som visar sig då och då. Men utan tillhörande rökare.

Detta är en trevlig och saklig och nykter och opartisk (påstår han själv, men nog får man ett intryck av att han åtminstone småtror på sina spöken) redovisning, härligt

Det äldsta kända fotografiet av "Englands mesta spökhush", Borley prästgård i Essex, som mystiskt förstördes genom eld. (Från Peter Underwood, "Gazetteer of British Ghosts".)

engelsk i tonen.

Något av det märkligaste med den ockulta bokvåg som svallar så starkt i USA just nu är att den som svarar allra främst på den är en kristen författare, hundraprocentigt troende så att han nästan närmar sig den gamla bokstavstron på vartenda kommatecken i Bibeln.

Mannen i fråga heter Hal Lindsey, och hans första och mest sålda bok heter **The Late Great Planet Earth** (Zondervan, \$ 1:95) — originalupplagan kom 1970, mitt pocketex är tjugotredje upplagan och de samlade upplagorna ligger kring två miljoner exemplar. Medan bok nummer två, **Satan is Alive and Well on Planet Earth** (Zondervan, \$ 2:25), kom 72 och redan är uppe i 700.000 ex. Vartill kommer en studiehandledning till Satan, som kommit i några hundratusen ex den också, à 75 cent.

Kristen alltså, men knappast något slags kristen förnyelse. För samtidigt som båda böckerna går hårt ut mot det vittomfattande intresset för ockultism av olika slag, bygger deras framgång nog i stor utsträckning på en klar slagsida mot just det som skapat detta intresse. För båda är dels ett slags uppbyggelseböcker, med en hurtfrisk tes om att "gör ditt bästa och lita på Gud, så ordnar sig allting", men samtidigt också väl förankrade i den ockulta vägen. Framlidna jorden är en mycket bokstavlig tolkning av Bibelns profetior, som kommer fram till diverse

resultat om hur den närmaste framtiden kommer att gestalta sig. Och framför allt judarnas återkomst till sitt land, men också åtskilligt annat, tyder på att framtiden kanske inte blir så mycket mer än den närmaste, för yttersta dagen nalkas.

Och boken om den kringstrykande Satan börjar som ren stridsskrift mot satanism och annat elände i dagens Amerika, med diverse saftiga case histories. Men glider så småningom allt mer över till att visst finns han, Satan, och visst är han mäktig idag här på jorden, men med kristendomens hjälp skall vi nog klara av honom. Och den hjälpen får man genom att överlämna sig — vi kan inte bli helgon allesammans, men vi kan öppna oss för Jesus och låta honom och hans ande fylla oss.

Båda böckerna är skrivna på en slängig, modern talspråksprosa, som säkert bidragit till framgången. Och båda är säkert hederligt och hjälpsamt menade, men bygger samtidigt på ett privattänkande och ett ointresse för de stora sociala och allmänmänskliga frågorna, som förefaller mig mera självviskt än modernt kristet. Men dagens människa är rädd, inte minst i USA, och Lindsay pekar tydligt på en utväg undan den rädslan.

Från tefatsfronten är att notera ett försök av amerikanske amatörteologen Ulysee Douglas att koppla samman Bibeln och de flygande tefaten i **The Phenomenon of Flying Saucers and Spatial People** (Expo-

sition Press, \$ 5:—). Föga av den i sammanhanget ytterst intressanta Hesekiels bok, men desto mer av avsevärt långsöktare idéer. Bland annat tycks Johannes uppenbarelse handla om hur fallna änglar faller över oss i sina flygande tefat, och över huvud taget kopplar Douglas gärna samman Satan och hans anhang med de flygande tefaten och talar ofta och intresserat om "rebelliska rymdvarer". Men mitt i alltsammans rader av tefatsfall, både historiska och moderna.

Också R. Cedric Leonards **Flying Saucers, Ancient Writings and the Bible** (Exposition Press, \$ 7:50) söker gärna sina tefat i Bibeln, men minst lika gärna också på andra håll — ett av bokens fyra avsnitt är betitlat "Historia", och behandlar Mu, Atlantis, Uighurriket, Nagariket, Det stora Mayariket och "riken vi känner till". Övriga avsnitt betitlas för resten Astronomi, Drivkrafter och Psykiska konst, och det låter ju som en ganska normal tefatsbok med en viss dragning åt den psykiska kanten; men i själva verket flaxar Leonard långt ute bland svärmarna, med bevisföringar som energiskt bygger på sanningsvittnen från Churchward till Velikovsky och teorier som får till och med Adamski att verka jordbundna och fantasilösa.

En av de märkligare bland de definitiva sanningarna om tefaten är den som bjuds i Renato Vescos **Intercept — but Don't Shoot** (Grove Press, \$ 8:50). För hans tefat kommer inte från vare sig fjärran rymdar eller främmande dimensioner, utan är helt enkelt och simpelt engelsk-kanadensiska.

Historien börjar med några tyska vetenskapsmän, som i krigets slutskede var inne på mer eller mindre typiska tefatstankar. Och medan ryssar och amerikaner delade raketforskarrovet, tog det jetintresserade England hand om dessa tyskar, som bland annat legat bakom de där underliga eldbollarna från krigets slutskede som kallades foo fighters.

Efter en del förberedande experiment i England — och det är väl där den vescoska skon klämmer, för britterna jobbade faktiskt med en del märkliga konstruktioner, den berömda flygande järnsängen t. ex. — tar Vesco sedan ett djärvt skutt över till de kanadensiska vildmarkerna, där britter och kanadensare alltså skulle ha byggt allt bättre tefat på löpande band alltsedan Kenneth Arnold 1947 stötte på de första, skälvande försökskaninerna.

Vesco vet otvivelaktigt en hel del om flygning och stöder sig på en formidabel massa uttalanden av politiker och militärer, som han tolkar på sitt speciella sätt. Men man grips under läsningen så småningom av en allt mera brinnande önskan om att någon i rättan tid kunde ha skickat Vesco någon vettig tefatsbok med data om ufos från långt före 1947.

Tyske dänikenkritikern Gerhard Gadow har översatts till danska med en liten laddad volym som heter **Fortids gåders förklaring** (Nihil Press). Gadow dömer ut Dänikens bevismetoder, beskyller honom för plagiat av Pauwels & Bergier, Charroux och Ceram, påvisar felaktigheter och slarv och tar speciellt upp två av paradnumren, Piri Reis karta och gravhällen i Palenque. Där behandlingen av kartan blir ganska förödande för Däniken, medan däremot gravhällen i Palenque kvarstår som tämligen mystisk också efteråt, Gadows ilska bemödanden till trots. Tonvikt på första boken, men smärre avhyvlingar också av del två och tre.

En arg men nyttig diatrib, väl värd att läsas med både omsorg och eftertanke. För det skulle vara hemskt — troligen också för Däniken själv — om man började uppfatta vartenda ord han skriver som den absoluta och definitiva sanningen. Däniken är ingen vetenskapsman, men däremot är han en spännande idéspruta och omruskare, och det är därför jag som fortean både läser och översätter honom med stor förtjusning. Men en troende kult kring Däniken skulle vara lika farligt det — och därför är det nyttigt med böcker som Gadows, som hyfsar tillbaka ekvationerna här och var.

SPEKULATIV LITTERATUR

Forts

miske Däniken med polemik mot honom en full reell risk att blamera sig."

Det är alltså en fråga om attityder. Ruff/Briegleb känner sig inspirerad av Däniken — oavsett om han har rätt eller inte. De tar hans hypoteser och hugskott — sådana vimlar det av hos Däniken — som utmaningar.

Den spekulativa litteraturen graser sedan många år tillbaka i USA, där den fanns långt före Däniken.

Även lilla Sverige, som på grund av sin ringa befolkning är ett land, där fler än två—tre åsikter har svårt att kunna samsas samtidigt, har en viss tradition på området. Den spekulativa litteraturen är som helhet en rik företeelse och dessutom mycket varierad.

Vi har t. ex. Charles Fort, vars böcker strikt bygger på rapporterade fakta och reflexioner kring dem. Vi har James Churchward, vars Mu-böcker har en esoterisk resonansbotten. Vi har flyhänta entusiaster med vilja att se både för och emot, som t. ex. den i början av 1973 bortgångne skaparen av S.I.T.U. (Society of the Investigation of the Unexplained), forteanen Ivan T. Sander-son. Vi har sådana personer som Henry Kjellson, flygplanskonstruktören, som "konstruerade vårt flygvapen" och som i ett par sympatiska, essaybetonade böcker resonerade om eggande forntidsgåtor av teknisk natur. Vi har vidare René Malaise, som i en bok om den geologiska förutsättningen för ett Atlantis i Atlanten utifrån sin vetenskapliga position närmade sig det spekulativa i ett avsnitt där han talar om atlantidernas möjlighet att besöka Skandinavien på flottar. Och så har vi mer aggressivt spekulativa författare av typen Däniken och Tröeng.

Den spekulativa litteraturen bör tas för vad den är: spekulativ! Det är att försvaga dess uppgift och mening att kräva någon sorts vetenskapligt erkännande. I stället för att i onödan mocka gräl med vetenskapen, bör man låta böckerna verka och påverka. Även om Däniken och Tröeng och Churchward och Charroux och Semitjov och Otto Binder och Peter Kolosimo och alla andra spekulativa författare skulle ha fel i allt — vilket de knappast har — som de skriver, så har de säkerligen fått många människor att fundera och ifrågasätta. De har säkert påverkat många att göra resor och besöka de märkliga platser de beskriver i sina böcker. De har fått ungdomar att välja levnadsbana, precis som Wernher von Braun en gång i tiden läste Jules Verne och bestämde sig för att bli raketforskare.

Men spekulativ litteratur är varken science fiction eller vetenskapliga avhandlingar, även om den har hämtat stoff ur båda dessa rikt flödande källor. Spekulativ litteratur är något vid sidan om eller utöver eller hur man nu vill se det.

Och det ska vi vara tacksamma för.

Krishna Premi

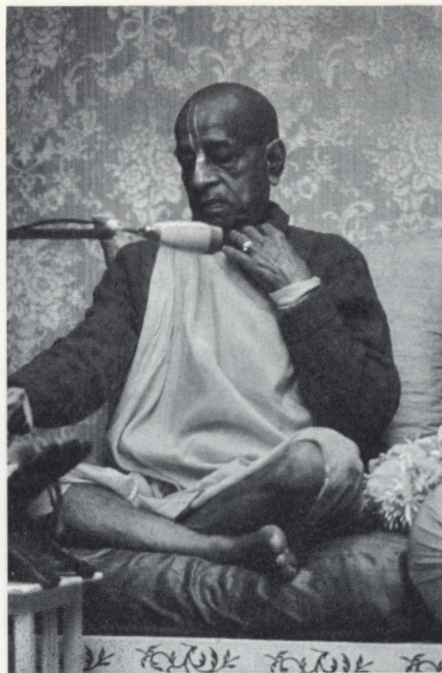
Krishna Premi är en engelsk flicka, gift med Ajit das.

Hur upplever hon sin tro? Hon förklarar att syftet med vår mänskliga existensform är att vi skall uppnå fulländning och utveckla kärlek till Gud. Vi skall inte kasta bort vårt liv på olika slags sinnestjuning, utan vi har ett ansvar att lära oss förstå Gud.

Livet är mycket viktigt, och det skall inte användas bara till förvärvsarbete, mat, sömn, sex och nöjen. Målet för människans liv är att hon skall förstå Gud och sitt släktskap med Gud, bli Gudsmedveten. Alla religioner har samma syfte: att utveckla kärlek till Gud.

Erkänner ni alla religionsformer?

— Nej! Det finns så kallade religioner som inte är grundade på bona fide-skrifter, utan endast är människoskapelser. Men det finns också verkliga religioner och människor som följer dem. Gud är inte sekterisk. Gud är inte hindu, muslim eller kristen. Vi är alla Guds eviga tjänare. Vi är andliga varelser, och vi har ett släktskap med Gud, även om vi för närvarande har glömt bort det. Religionens syfte är att återuppväcka den förlorade insikten om vårt släktskap med Gud.

Krishna Premi omtalar också att de tror på reinkarnation. Om en människa har materiella önskningar, dvs. vill njuta oberoende av Gud, då låter Gud hennes eviga själ återfödas i materiell form — åter och åter, så länge som dessa önskningar finns. Men om en människa endast har en längtan till Gud, då går hon till Gud och föds inte igen i materiell gestalt.

En röst:

— Om alla religiösa skrifter i världen skulle förstöras och endast Bhagavad-Gita bli kvar, så skulle ändå inget väsentligt gå förlorat!

(Adress: The International Movement of Krishna Consciousness, Solhagavägen 22, 163 52 Spånga. Tel. 08-760 08 52.)

DÄNIKEN

Forts

bild av huvudingången till dessa underjordiska grottor, men jag har inte personligen varit på platsen för denna huvudingång. Det är också vad jag säger till folk, jag har inte tagit denna bild, det har Juan Moricz. Men jag säger samtidigt att jag kom in via en sidoingång, och jag var vid sidoingången så som jag skriver i min senaste bok. Beträffande metallbiblioteket och de andra föremålen där nere så är det exakt sanning, det är ingen tvekan om det, eftersom jag såg det med mina egna ögon.

Ni frågar om några arkeologer har visat intresse. Jag vet inte några amerikanska arkeologer, men från Tyskland har vi sänt till Ecuador professor Rudolf Hopper (? , namnet ottydligt på bandet). Jag vet inte hans resultat, därför att han var inte tillbaka när jag reste till USA.

Men jag vet att ett amerikanskt filmbolag, Los Angeles International Feature Company, har varit nere i dessa tunnlar. Mr. Ronald Niegels (? , inspelningen ottydlig) säger i en intervju att man hade funnit en sal stor nog att rymma 6—7.000 människor, och att det hela är otroligt. De hade också funnit hundratals föremål. Jag har inte sett deras film, men jag hoppas att den inom några månader ska visas offentligt.

(Bilderna av huvudingången är tydligen nr 20, sid. 81 i "Gudasäd". Den anges vara tagen av Moricz, och Däniken säger såvitt jag kan finna inget stans att han har varit där själv. Han betonade också detta när han visade bilden i föredraget.)

Så långt Däniken. Hans framträdande präglades av säkerhet och auktoritet och gav ett starkt intryck att han i varje fall själv tror på vad han säger. Jag känner mig benägen att hålla en liten slant på att det ändå finns några märkvärdiga underjordiska grottor i Ecuador...

Känner Ni Er sjuk eller har värk?

Kanske akupunkturmassage hjälper Er. OBS ej nålar. Några patienttider kvar. Tel. 08/39 28 18.

VATTUMANNEN

Bokhandel och postorder.

Affär i Stockholm:
Tegnérsgatan 43 A
tel. 08/11 48 36

Affär i Uppsala:
Svartbäcksgatan 22
tel. 018/10 61 90

Beställ vår katalog med den nya tids-
alderns litteratur:

meditation, yoga, astrologi, skivor, af-
fischer, rökelse från

VATTUMANNEN

Box 2083

750 02 Uppsala 2

ANDERS KOCKEN

Forts

är välkomna att ta del av vår litteratur, t. ex. tidningen Hälsohytt (expedition: Rådmansgatan 88, 113 29 Stockholm; tel. 08/32 49 29).
Hur många vegetarianer finns det?

— För Sverige har jag sett siffran 10.000, och jag tror att det är en rimlig uppskattning. Alla dessa är ju inte med i vår förening; en del finns i Hälsofrämjandet, Frisk-sportförbundet och bland sjunde-dagsadventisterna — och åtskilliga vegetarianer är, liksom Sökarens redaktör, inte anslutna till någon förening alls.

Om man ser på västerlandet torde ungefär en promille av människorna vara vegetarianer. I hela världen finns millioner vegetarianer, inte minst i Indien.

Får man tillräckligt med protein av växtkost?

— Ja! Vårt behov av protein är mycket litet — inte alls av den storlek som tidigare framhölls i vetenskaplig litteratur. Med en väl sammansatt vegetarisk kost täcks kroppens proteinbehov mycket lätt. Man bör äta frukt, grönsaker, cerealier (sädesslagens produkter) bär, bönor och nötter — gärna också svamp — och så finns även mjölk och honung, som de flesta vegetarianer i vårt land accepterar.

Du nämnde inledningsvis också anatomiska och fysiologiska motiv för vegetarism!

— Vår under miljoner år ut-

vecklade fysiologi visar att vi är anpassade till en vegetarisk livsföring. Människan har inte rovdjurens käkar, munform och tänder, inte deras klor — rovdjuren har ju en käft som av naturen är utformad just för att de skall kunna ta ett dödande grepp om offrets nacke eller på annat sätt döda. Människans tarmkanal har heller inte den korta längd som är karakteristisk för de köttätande djuren, utan den är hos oss längre, som hos de vegetariskt levande djuren, t. ex. aporna.

Det finns skilda motiv för att vara vegetarian. Men ofta flätar sig dessa in i varandra. Många som blir vegetarianer av hälsoskäl får ett ökat intresse för livets andliga innehåll. Parallellt med hälsoaspekterna utvecklas en ökad förståelse för de etiska, moralfilosofiska och religiösa motiven. För dessa människor kan vegetarismen bli ett "måste", en grundsten i en livsfilosofi, eftersom vegetarismen till sitt innersta väsen är baserad på idén att allt liv har samma gudomliga källa och att det därför är riktigare att vårda liv än att i onödan utsläcka liv. Att bli vegetarian betyder därför för många av oss ett moraliskt val, en i handling visad protest mot våldet i alla dess former. Radikalpacifismen är djupt förankrad hos många av oss vegetarianer. Grundaren av Svenska freds- och skiljedomsföreningen, fredspristagaren K. P. Arnoldson, var också en av grundarna av Svenska Vegetariska Föreningen.

HEALING!

F. S. Lind
dipl. massör o. sjukgymnast
Klostergatan 31
Örebro

Ring för tidsbeställning
019/11 33 79. Välkomna!

UFO OCKULTISM ESP

Engelskspråkig litteratur.

700 titlar i lager varav 200 i pocket.

Rekvirera våra boklistor!

OBS! Ny lista USA — 1800 titlar.

EDISTA postorderbokhandel
Box 4003, 180 10 ENEBYBERG

Besök gärna vårt lager efter överens-
kommelse per tfn 08/758 62 50.

A. Information om elixiret, den 250-
åriga »Haarlemer healing oil».

B. Information och demonstration av
professor Lakhovskys
MWO-kroppsenenergialstrare m.m.
Positiva referenser finns.

C. Din personliga **BIORYTM** uträknas
enl. medicinalrådet dr. Wilhelm Fliess' metod, byggd på strikt vetenskapliga forskningsrön.

1. Biorytmogram eller pulsationsrytmen.

2. Högsta försäkringsskydd mot den egna mänskliga faktorn.

Ovärderligt för bl. a. varje bilförare — enl. statistiskt underlag.

D. Alltmer populära manastrålände
LAPIS LINGUA
den mexikanska,
tjusigt turkosskimrande
»TUR-smyckestenen»

från Sierra Madres inre — positivt testad och lovordad av framstående psykometriker och pendelspecialister kan erhållas genom undertecknad. Många positiva uttalanden om L.L. finns av lyckliga ägare.

HARALD SCHUBERT

S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm
Tel. 08 - 33 19 32

LIVSFÖRINGSFRÅGORNA

är ett problemkomplex, som berör oss alla. Det är frågor, som vi inte kan gå "udenom". Hur vi löser dem och de motiv och den livssyn, som ligger bakom våra lösningar, blir avgörande för hela mänsklighe-
tens framtid. På lösningarna av dessa problem beror inte bara hälsa och sjukdom utan också miljö, hunger, svält, fred och krig. Detta är frågor, som vi försöker belysa i Hälsohytt-Vegetarianen. Mot tre 75-öres frimärken sänder vi Dig gärna ett provexemplar.

Svenska Vegetariska Föreningen

Rådmansgatan 88, 113 29 Stockholm

ETT ENASTÅENDE MÖTE Forts

finns i periferin av den tibetanska religionen — antagligen ett arv efter **Bön-po**, den schamanism som var den härskande traditionen i Tibet före buddhismen. Någon frågade om förekomsten bland tibetanerna av "botande på avstånd", och Hans Helighet bekräftade att sådant hade förekommit: när en sjuk i en avlägsen bergsby varit förhindrad att själv komma till närmaste läkare, hade denne kunnat ställa diagnos med hjälp av ett föremål i den sjukas ägo, som skickats till honom. En närvarande läkare, dr Nordlund från Stockholm, fick på sin fråga angående den tibetanska medicinens karaktär veta, att denna i sin diagnostik framför allt grundar sig på en ytterligt nyanserad förmåga att känna patienterna på pulsen.

Kyrkoherde Margit Sahlin ställde den i och för sig berättigade frågan, vilka Dalai Lama ansåg olikheterna vara mellan kristendomen och buddhismen. Han svarade emellertid att han ej ville yttra sig om **olikheterna** mellan världsreligionerna: de hade ett och samma stora Mål, och detta vore, sade han, det verkligt viktiga. Antagligen menade han att det hade talats tillräckligt om dessa skillnader och att tiden nu var inne att framhäva religionernas väsenshet bortom deras oförnekliga — och nödvändiga — formolikheter.

När Dalai Lama vid 18-tiden hade dragit sig tillbaka, fanns det för dem som dröjde kvar på Stiftelsen möjlighet att ställa ytterligare frågor till den intelligenta unge munk som tjänstgjorde som tolk. Någon ville veta hans åsikt om vad som utmärkte västerlänningen i andligt avseende. Han framhöll då som vår stora brist oförmågan till ansträngningar, till tålmodigt och uthålligt personligt arbete i sökande och metodik. Västerlänningen som kommer till en österländsk mästare för att söka vägledning och hjälpmedel vill att det hela ska gå raskt, som när man trycker på en knapp och därmed sätter i gång en maskin! Man kunde till munkens säkert riktiga iakttagelse göra det tillägget att omvänt de österländska "mästare" som kommer hit för att hjälpa oss till avspänning och samling tycks ha tagit riklig hänsyn till detta vårt karaktärsdrag.

Stiftelsens direktor, Ulf Söderlind, frågade också om inte en ledare vore nödvändig för den andlige sökaren. Den frågan besvarade munken jakande. I det sammanhanget

Dalai Lama på väg in i Sigtunastiftelsens matsal

kan nämnas att man — enligt Marco Pallis — i Västerlandet använder ordet **lama** felaktigt, nämligen om samtliga munkar i Tibet. Ordet kommer av en rot som betyder "överställd", "högre i rang", och tibetanerna själva använder det därför bara i följande tre fall: om sådana bärare av himmelska "in-flytanden" som ovan har nämnts, om kända heliga människor och slutligen ens egen andlige mästare — ens **guru**, för att tala indiskt — som då för en själv är "min Lama". Detta förklarar det vid första påseendet något paradoxala avslöjande som den unge

munken gjorde, nämligen att Dalai Lama XIV i sin tibetanska miljö i norra Indien har två läromästare: dessa är lamor av det sistnämnda slaget, medan han själv tillhör den förstnämnda kategorin, och därför finns i detta förhållande ingen motsägelse.

Anm. Vår rapportör, fildr Kurt Almqvist, Strängnäs, har utgivit de religionsfilosofiska essaysamlingarna "Den glömda dimensionen" och "Livklädnaden som revs sönder" samt — hösten 1973 — "Tidlös besinning i besinningslös tid", en Frithjof Schuon-antologi.

FA DERES HOROSKOP

stillet og tilsendt for 35 svenske kr. Send fødselsdato, klokkeslet og fødested til

Peter Sørensen
Havrevej 12, DK-2700 Brønshøj,
Danmark

ROSENKREUZARNES VÄRLDSÅSKÄDNING

eller Mystisk Kristendomslära
av Max Heindel
belyser de kosmiska såväl som de personliga levnadslagarna.

Kr. 48:— plus porto

THE ROSICRUCIAN FELLOWSHIP
svenska sektionen
Box 40261, 103 44 Stockholm 40

SPIRITUALISTISK LITTERATUR

Begär vår boklista!

Bokförlaget Excelsior
Box 5314
102 46 Stockholm 5

VAD BUDDHA LÄRDE OM LIVETS MENING

av Chr. Reventlow, kan beställas från **Buddhismens Vänners Förlag**, Box 5158, 102 44 Stockholm, pg. 85 35 80-9. Pris 30:—, mot postförskott 33:—. Innehåll: "Buddhas död — Buddhas liv — Sanningen om Dukkha — Den åttafaldiga vägen — Dharmaelementen — Personlighet — Karma — Nirvana — Den stora och den lilla farkosten — Buddha och Jesus — Samtal, berättelser och liknelser — Indien."

THORLIN-JACOBSON Forts

slutas, så måste sedan **varje fenomen** för sig bedömas utifrån de paranormala hypoteser som finns, dvs i detta fall psykokinesi- eller andehypotesen. Det är ju inte givet att alla röstfenomenen har samma förklaring.

Det är tydligen här som våra åsikter definitivt skiljer sig. Jag har inte påstått att psykokinesi är den enda tänkbara förklaringen till bandrösterna, men jag har påstått (och jag vidhåller) att det finns en hel del omständigheter som gör att denna hypotes i de flesta fall inte kan uteslutas. (Vilka dessa omständigheter är har diskuterats i de tidigare artiklarna och i "Liv efter döden?", kap. 12.) Om man inte kan utesluta en annan hypotes, då kan givetvis inte andehypotesen anses bevisad. Men var och en måste ju själv ta ställning till de olika möjligheterna. Thorlin är tydligen för sin del övertygad om att andehypotesen är den enda förklaringen till alla paranormala röstfenomen (och för även fram andehypotesen som förklaring till Ted Serios paranormala fotografier, något som förefaller mig ganska långsökt). Själv är jag inte riktigt lika övertygad, fast jag, som framgår av slutet på min artikel i Sökaren 9/73, kan finna andehypotesen rimlig som förklaring till sovliga inspelningar.

Det är inte heller säkert att de båda hypoteserna utesluter varandra, som det först kan synas. Det kanske finns en tredje, övergripande förklaring, som varken Thorlin eller jag vet något om än. Det är så lite vi verkligen vet — så det finns utrymme för tron.

BLI KREATIV —

använd "datorn" i Ditt inre! Utveckla Dina latent anlag, genom vår korrespondenskurs i praktisk psykologi. Begär prospekt!

ARO-SOL FÖRLAGET AB
Box 23028, 104 35 Stockholm 23

REINKARNATIONS-MINNEN

»Vi är kosmiska resenärer: världsalltet är vårt hem», säger Denis Lindbohm. Läs hans fascinerande bok om sina minnen av flera föregående liv!

JAGETS ELD 13:50 + moms o porto.
Sökarens Förlag
Box 3063, 103 61 Stockholm 3

3 toppböcker om "de flygande tefaten"!

K. Gösta Rehn har väckt internationell uppmärksamhet som välmeriterad UFO-forskare — han är översatt till flera av de stora världsspråken. Hans tre "tefatsböcker" ger en fascinerande överblick av UFO-problematiken och rymmer massor av sensationella fakta och rapporter från hela världen. Böckerna kostar hft ca 35:— per styck (de två senaste är illustr.) I varje bokhandel eller direkt från förlaget.

- De flygande tefaten. Dokument och teori.
- UFO! Nya fakta om de flygande tefaten.
- Tefaten är här!

Zindermans

Box 310, 401 25 Göteborg 1

SANNINGEN OM DET ÖVERNATURLIGA

är titeln på en nyutkommen fascinerande bok av Thor-Leif Dahnielson, sedan många år sysselsatt med studium av parapsykologi. Med ett otal exempel från den parapsykologiska forskningens arkiv analyserar han här de s. k. övernaturliga fenomenen, men går dessutom ett steg längre: Han **KLARLÄGGER ORSAKERN**A bakom dem och **BEVISAR ÖVERTYGANDE** att vår tillvaro omfattar långt mer än vi normalt är medvetna om. Skickligt och med fullt stöd av aktuella forskningsresultat klargör denna bok de många dunkla sidorna hos de fenomen vi kallar övernaturliga och fastslår: **DET ÖVERNATURLIGA ÄR EN FANTASTISK VERKLIGHET!**

"SANNINGEN OM DET ÖVERNATURLIGA" är en bok som var och en som är det minsta intresserad av spiritualism, ockultism, mystik etc **MASTE** läsa! En bok som kommer att väcka debatt!

Fråga efter "SANNINGEN OM DET ÖVERNATURLIGA" hos din bokhandlare, eller beställ den direkt från **WALDA FÖRLAG**, Espl. 7, NÄSSJÖ. Pris kr 29:50.

Vi tänker inte konkurrera med

RAMSBERGSGÅRDEN

men vara ett komplement.

Vi har länge velat ha ett center för spiritualistisk verksamhet som är öppet året runt. Där likasinnade kan få komma och koppla av. Där stressade kan få ro och vila, med samtalsterapi och seanser, både privat och i grupper.

Det är alltid svårt att driva en ideell rörelse. Därför har vi valt ett hotell som får hjälpa till med den ekonomiska bördan för att det inte skall bli allt för höga priser på den ideella verksamheten.

Hotellet ligger mitt emellan Malmö och Ystad, med en mycket fin körväg, riksväg 14. Det är inte mer än två kilometer till den nya flygplatsen Sturup men trots detta stör inte flygplanen.

Vi vill nu sondera hur många som är intresserade av ett dylikt arrangemang. Därför inbjuder vi alla som önskar att sätta sig i förbindelse med oss. Adressen är: Flyghotellet, Sturup, Nötesjö, 233 00 Svedala.

Buss till Sturups flygplats avgår flera gånger om dagen från Malmö Centralstation. Från Sturup kan man ta taxi — eller vi hämtar Er.

Enkelrum kostar 30:—, dubbelrum 45:—.

Sedan har vi restaurangen, där priserna varierar efter rätterna.

Vi hälsar Er varmt välkomna.

Jenny och Gunnar Martinsson

Tel. 040/48 32 90, 97 07 43

BOKRECENSIONER

EN BOK OM DJURFÖRSÖK M. M.

Händelserna i P. C. Jersilds samhälls-satiriska roman *Djurdoktorn* (Bon-niers) utspelas i Alfred Nobels Medico-kirurgiska institut, som vuxit till 108 del-institutioner från att en gång ha startat som bihang till Krigsskolan på Karlberg (för utbildning av fältskärer). Handlingen tilldrar sig ungefär 15 år framåt i tiden, och tecken tyder på en djup kris i sam-hället, vilket är genomsyrat av rationali-serings-, effektivitets- och lönsamhetstän-kande. I Sverige har inte bara fågelsången tystnat utan också hjärtats och samvetets röster. Den tekniska standarden är i vissa avseenden mycket hög, t. ex. dataelektro-niken, men denna bidrar till att konser-vera förhållanden, som är otillfredsstäl-lande för både känsla och förnuft.

En som får prova på detta är romanens huvudperson Evy Beck, som i sin utbild-ning gått den långa vägen: börjat som preparatoris, avancerat till laboratorie-ingenjör och slutligen avlagt doktorsexamen som veterinär. På skämt kallar hon sig själv "Kvoten", därför att hon i nästan hela sitt liv varit del i olika kvoter: om-skolningskvot, utbildningskvot, dispens-kvot. När romanen börjar blir hon, efter en längre tids arbetslöshet, anställd vid Nobelinstitutet. Typiskt nog ingår den tjänst hon tillträder i en nytillkommen KVAMS-kvot "för inlemmande av kvin-nor över 49 år i det reguljära arbetslivet".

Evy Beck är robust, naturlig och mänsklig — "för tjock, för ambitiös, för ärlig". — Hon har en son, som vid 27 års ålder hunnit bli teknologie doktor och do-cent i budgetteknik, och en gammal arg-sint, kommunistisk far, vars livslängd ökats något år genom att han halva dyg-net är fjättrad till en mekanisk lever. Mot honom visar dottern alltid beundransvärt tålmod och vänlighet.

Evy Beck satsar både energi och ambi-tion på sina arbetsuppgifter på Nobel-institutet: att se till "djurmaterialet". I boken beskrivs initierat åtskilliga experi-ment — trädar appliceras i hjärnor på apor, vilka sedan dirigeras och hos vilka ångest- och lustkänslor framkallas efter forskarnas önsknings; getter fås genom stimulering av törstcentra att dricka 24 liter vatten på en gång; duvor stressas genom att stängas in i labrynter, där de, sökande sig igenom, oupphörligt förvirras av lampor, som förändrar spårens färg. Det omtalas att en del djur används för experiment under många år. Som exempel nämns "Hedersdoktorn", en 11-årig beagle,

som fått sitt namn av att inte mindre än 17 medicinare disputerat på hans magsaf-ter. Genom en full kandidats tanklöshet blev hans död på Lucia-kvällen mycket kvalfull.

En del av Evy Becks ingripanden på in-stitutionen vinner allmän uppskattning, särskilt hennes resoluta uppträdande, när hon misstänker, att det är den även för människor mycket smittsamma Marburg-sjukdomen, som hastigt dödat en mängd djur, och det blir bekräftat. Men när hon vågar påpeka, att somliga experiment av allt att döma fortsätter mer av slentrian än nödvändighet och att djurskyddslagens bestämmelser om försöksdjurens vård inte på alla håll efterlevs, råkar hon snabbt i blåsväder. Den löpande datakontrollen be-skriver henne som alltför ambitiös, d.v.s. hon lägger sig i. Hon vill skaffa djuren drägligare förhållanden och bedövning även av smådjuren före avlivningen, så att den mer eller mindre långvariga döds-skräcken elimineras.

Det experiment som kommer Evy Beck att reagera starkast, är det s. k. packing-experimentet. På botten av en sorts bas-säng, fylld med sand, trängs 9.000 råttor. Sedan början av 60-talet har etologerna låtit ett rättpar fritt fortplanta sig och sköta sig själva. Den första tiden växte antalet till över 12.000. Sedan inträdde en stabilisering. Djuren hemfaller åt kanni-balism och andra stress-sjukdomar. Nä-s-tan alla de mindre djuren är på ett eller annat sätt lemlästade. Hela svansar är ovanliga, likaså två öron på samma indi-vid. Medan stora råttthannar har en fri zon omkring sig, krälar de andra djuren på varandra i dubbla och tredubbla lager. Trots den automatiska utfodringen är djuren undernärda och tovig och har eksem. "Evy Beck är övertygad om, att experimentet egentligen är onödigt. I minst 25 år har ett otal liknande experi-ment gjorts världen runt för att utröna vad som händer i överbefolkade samhäl-len. Några fler erfarenheter står knap-past att vinna. Men det har blivit som en sport att fortsätta. En världsrekordstävlan mellan olika universitet, vilket som håller ut längst." När hon försöker göra något åt saken möts hon av kompakt motstånd. Ett viktigt skäl är att anslag för minst två år till skulle gå förlorade, om experi-mentet upphörde.

Jersild framställer emellertid inte fors-karna som monster, de är bara välanpas-sade, så som samhället i allt högre grad kräver.

Trots det Evy Beck vill göra för för-söksdjuren, är hon ingalunda någon an-tivivisektionist. Det visar hon bäst, när hon kallats till ett möte, anordnat av "Fronten mot vivisektion", där hon, med vad hon har att säga, inte visar minsta förståelse för denna organisations strävan. På ett synnerligen hånfullt sätt förlöjligar Jersild hela Nordiska Samfundets kamp i detta avsnitt, där han ordagrant återger mycket ur vår propagandalitteratur.

Evy Beck anser att djurförsök är nöd-vändiga. Men hon reagerar mot forskarnas professionella känslolöshet. Inför hotet att hon skall ställa till skandal i massmedia, sätts hon på etisk omskolning — en slags anpassningsprocess, som omständligt och kusligt relateras, och under vilken det unika hos Evy Beck försvinner. Boken slutar utan att man får veta, hur det se-dan går, om hon som oförarglig fortsätter på institutionen, där hon allt oftare fått rycka in för jourhavande nattjänst.

Jersilds roman belyser med frodig och bitande satir många aspekter av samhälls-livet. Den är medryckande och skickligt skriven. — Om framläggandet av denna mörka framtidsbild kan bidra till, att den inte går i uppfyllelse, har boken fyllt en stor uppgift. Skall t. o. m. den grad av mänsklighet som representeras av Evy Beck, komma att anses som en missan-passning, då ter sig framtiden i sanning utan hopp.

Ellen Börtz

RESOR I RUM OCH TID

Det är inte utan en viss grad av spän-ning som man tar del av vad Per Ragnar har för sig. Han verkar i största allmän-het sympatisk och tycks ha ett uppriktigt och ärligt uppsåt att bära fram sin över-tygelse om det mänskliga medvetandets landvinningar på gränsen mot det okända. Denna förväntan är naturligtvis ett ris-kabelt utgångsläge vid bedömningen av hans arbete, som lätt gör att man kan bli besviken om förväntan inte infrias. Det ligger en viss fara i att vara populär. Det kan fresta till att man gör det för lätt för sig.

På väg mot en världsbild?, som kom i fjol, var en mycket värdefull bok inom det ämnesområde som speciellt intresserar Sökarens läsekrets och för vil-ken Per Ragnar stod som redaktör. Vad det gäller årets bok, *Julresan* (Lar-sons förlag, ca-pris 30:—) kan man tyvärr inte säga detsamma.

Jag har läst den högt på kvällarna för min fru — "Lillan" behöver nämligen en "saga" varje kväll för att kunna somna gott — och konstaterar nu efteråt, att det inte finns en enda förstrykning i boken, vilket inte vittnar till dess fördel. Den går saklöst till närmsta antikvariat.

Julresan handlar om en sällskapsresa till Marocko vid jultid, nödtorftigt romantise-rad och fylld av banalt kallprat. Ett an-tytt fall av återfödelse är förmodligen det som motiverat bokens utgivande, men det är alltför lite för 30:— kr. Den ger in-tryck av slarvigt skrivet hastverk.

Över huvud taget synes mig Larsons förlag alltför okritiskt ge ut böcker med anstrykning av ockultism, som snarare kan vara till skada för detta nyväckta in-tresse än till dess gagn.

En mer givande utgåva från samma för-lag i den lättlästa stilen är J. A. Hagelins *Den stora hemligheten*. Det är en återfödelsehistoria i fem tidavsnitt av den typ som Oscar Busch gjorde populär med exempelvis Lustarnas våld, i ny-utgåva under titeln *Hur människo-öden tvinna*s, Litteraturförlaget.

Det är tyvärr — kunde man säga — en högre ståndshistoria med idel förnämiteter som kardinal Ippolito och Catharina av Medici i Venedig — för fint skall det vara! — samt Axel Thuresson Natt och Dag och Elisabeth Carlsdotter-Gyllen-hielm i Sverige under drottning Kristinas tid, Shah Jahan — konungen som byggde Taj Mahal — och Mumtaz i Indien under Stora Moguldynastin, Thotmes II och drottning Hatshepsut i Egypten och längst bort i tiden Sigurd och Brynhild i Vols-ungasagan.

Den får nog betraktas som ren fantasi-produkt, fast den behandlar allvarligt den stora och intressanta fråga som ofta glöms bort i ockulta sammanhang: Har vi alla en tvillingsjäl? Förf. hävdar den tanken.

Det verkar dock misstänkt att sådana här "historiska" skildringar alltid bara handlar om mycket högt uppsatta perso-ner. Har dessa verkligen skött sig så då-ligt årtusendena igenom att de om och om igen måste komma tillbaka till jorden? Martinus säger ju att "det sannerligen inte är någon rekommendation att ha bli-vit född till jorden". Det finns anledning att tro honom.

Vanliga enkla människor, det stora fler-talet, och det är ju hoppingivande, tycks då sköta sig betydligt mycket bättre ef-tersom man sällan hör berättas om att de kommer tillbaka. Endast en gång i mitt avlånga liv har jag träffat en dam som till omgivningens ohöljda förvåning deklare-rade:

— Jag var förra gången gatflicka i Ko-rint! — Det blev så egendomligt tyst om-kring henne.

Det fanns visst också en mästare som vandrade på jorden och om de privilegie-

rade yttrade:

— De hava redan fått ut sin lön.

Efter denna reflexionsparentes kan nämnas att det finns många för- och un-derstrykningar i mitt ex. av *Den stora hemligheten*, som väl dock icke är så stor, men dock nog så betydelsefull för vår tid, där den särskilt riktar sig till de nu unga, och den rymmer en hel del tänkvärd livs-filosofi som exempel: "...allt beror på hur du möter bekymren och icke på vad du möter."

Den boken går icke till antikvariatet. Den får stanna i bokhyllan för kommande tröstestunder.

Olle Wedholm

VAD VET ASTRID HAGELIN OM KÄRLEK?

I ockulta och teosofiska kretsar har man hört talas om "Jag Är"-rörelsen. Det finns också ett litet kapitel om den i Ståhl/Perssons "Kulter, sekter, samfund". Den-na grupp tror på Den Kosmiska Hierar-kin, som andligen styr världen, och på Mästarna av Det Stora Vita Broderskapet och menar att det finns en Gudomlig Plan för varje människas andliga utveckling.

Nu har det kommit ut en bok, skriven av en person tillhörande denna rörelse. Det är Astrid Hagelins *Den stora hemligheten* (Larson). Budskapet har getts skönlitterär form (en dagbok): en ung kvinna, Joan, avlider och medde-lar sig sedan från den andliga världen till sin "tvillingsjäl" på jorden och förtäljer Sanningen med stort S. Men den skönlit-terära formen är en bisak. Detta är en bok som utger sig för att meddela Kun-skap, med stort K, om Guds Lagar, med stort L.

Det är inte en resonemangs-bok, som söker påvisa och övertyga med saklig framställning. Det är en påstående-bok av orationell typ, där författarinnan öser ur sitt förmenta vetande. Förgäves letar man efter motiveringar, grunder, källor, för att inte tala om bevis. Metoden är rätt vanlig bland ockultister. Hos oss i Sverige går t. ex. Elisabeth Ståhlgrens böcker i sam-ma stil. Det är tydligen fråga om vilket förtroende läsaren känner för författarin-nan. Man måste tro att hon vet vad hon skriver om.

Det finns ingen död, säger Joan från andevärlden. Livet fortsätter för evigt. Återfödelse och karma är sanningar, men den andliga världen är den enda verkliga; vår jordiska tillvaro är en drömvärld. Vad Jesus beträffar, kom han i 30-årsåldern i kontakt med Det Stora Vita Broderskapet, varvid han förstod Den Gudomliga Planen och började göra allt för att fullfölja den. Dock fick han av Den Kosmiska Hierar-kin inte tillåtelse tala i klartext, utan måste undervisa i liknelser.

Om man läser Astrid Hagelins arbete

som skönlitteratur, kan det uppfattas som ett slags ockult underhållning eller en lit-terär vision. Men om man tar det för vad det uppenbarligen vill vara, nämligen meddelanden om gudomlig Sanning, mäs-te det avvisas som grundlösa fantasier.

Hagelin talar emellanåt om Kärlek, med stort K. Men då vill man gärna säga att kärlek, det är något väsentligen annat än känsla av godhet och av att man befinner sig på hög andlig utvecklingsnivå. Det har inte mycket med stämningar och vackert tal att göra, utan är handlingar i den smutsiga, jordiska verkligheten för andra levande varelser, handlingar som i upp-offring ofta är plågsamma, påkostande. Kärlek är praktisk idealism och filantro-pi, och om det talar Hagelin överhuvud taget inte. Inte kommer man till några högre sfärer i kommande liv genom att bara glida in i ett mentalt tillstånd, där man tar till sig kärleksbegreppet och tyc-ker sig vara fylld av kärlek. Nej, man måste nog i så fall göra det svåra jobbet, utföra gärningar som visar vilken praktisk kärlek man förmår.

SM

Rättelser:

I nr 8 förra året finns ett litet översättningsfel, som vi gärna vill rätta till: sidan 19, mittspalten, rad 10 — där står i ett citat från **SPF-information** att pendlar som användes vid experiment med Anna Mel-loni var **fuktade**. Det engelska ordet damped, som betyder fuktade, har också innebörden **dämpade**, och det är det senare som avses i detta fall.

Medan vi ändå är i farten med syndabekännelser skall meddelas att vi i nr 5 i fjol gick litet vilse i geo-grafin. Dornach, där antroposofer-nas center Goetheanum är beläget, ligger inte i Österrike utan i Schweiz.

SM:

KULTUR

OGH TANKEFRIHET

Grundvalen för sann kultur är tankefrihet, alltså människornas möjlighet att fritt välja sina åsikter och värderingar och ge uttryck för dem. I totalitära stater, där ett fritt informationsflöde inte får förekomma, saknas därmed tankefrihetens förutsättning. Stater där avvikande meningar stoppas och bestraffas har undanröjt den goda, vitala kulturens motor.

Det demokratiska samhällets dynamiska kraft ligger i de fria växtmöjligheterna för tankens skapelser. Därför är USA, trots en i flera avseenden olycklig samhällsutveckling, ett mycket rikare och mänskligt hoppfullare samhälle än Sovjetunionen.

Rätten att tänka fritt, som vi äger i vårt land, är alltså inte erkänd överallt i världen. Diktatorer, som regerar utan mandat från folket, betraktar fria tankar som en fara för den egna makten. Den katolska kyrkan förföljde och avrättade en gång kättare, som hade annan mening och genom sina idéer utgjorde ett hot mot kyrkans makt över människorna. Det kommunistiska samhällssystemet förföljer nu på samma sätt oppositionella fri-tänkare — förr i Sovjet genom massavrättningar, numer genom deportation till arbetsläger eller mentalsjukhus.

Synen på tankefriheten är en avgörande skillnad mellan demokratier och diktaturer.

Vår tankefrihet är hotad. Genom den blotta existensen av kommunistiska och fascistiska stater, där de förra även besitter en världsfrälsarmentalitet och är intensivt verksamma för att utbreda det socialfascistiska systemet, byggt på Marx, Le-

nin och Engels, hotas vår egen rätt att tänka och verka självständigt. Det är bl. a. mot den bakgrunden man måste se USA:s klandrade s. k. imperialism.

Det moderna samhällets rikedom, den oerhörda spridningen av åsikter, värderingar, aktiviteter, har sin grund i det liberala, demokratiska system som råder. Tankar, som ges fritt uttryck, är en kraft genom de impulser de ger åt andra människor. Alla stora idéer har fötts i en miljö, varur de mottagit sin näring. Ingen stor tänkare, uppfinnare, konstnär, filantrop skapar sina idéer alldeles på egen hand. Han/hon reagerar på intryck från sin omgivning, en omgivning som består av andra människors tankar, uttryckta i tal, skrift eller konstnärlig form. Jesu tankar var en följd av idéer som fanns i hans miljö, likaså Copernicus, Edisons, Einsteins osv.

Tankefrihet är kulturens goda jord. I den mån man tar bort viktiga ingredienser i denna, blir dess "plantor" små eller ensidigt utvecklade.

Hela den moderna vetenskapen är ett resultat av rätten och förmågan att tänka fritt. Den föddes när den kristna kyrkans hämmande makt över människornas tankar släppte.

Jag vill uppmäna alla allvarliga sökare av sanning inom framför allt det politiska området att skaffa sig Alf Ahlbergs klassiska skrift "Tankelevets frigörelse" (Rabén & Sjögren, ca 17 kr). Den bör kunna vara en effektivt verkande medicin mot tendenser till godtagande av totalitära ideologier. (Kan köpas eller beställas i varje bokhandel.)

SÖKAREN

Nr 1 1974 Årgång 11

Adress: Box 3036, 103 61 Stockholm 3

Postgirokonton: 70 60 47-8

Telefon: 08/69 60 27

Red o ansv utg: Sven Magnusson

I redaktionen: Nils-Olof Jacobson

Sökaren är en oberoende tidskrift för livsåskådningsfrågor, där skilda meningar kan föras fram.

För varor och tjänster som utbjuds i annonser i denna tidskrift, svarar endast annonsörerna själva.

PRENUMERATIONSPRISER

Helår (10 nr) 34:—

Halvår 18:—

I Norge och Danmark kan prenumeration ske med svensk postgiroanvisning.

I Finland kan inbetalning göras till Akademiska Bokhandeln, Postbox 128, 00 101 Helsingfors 10, postgiro 53 33 2. Helår kostar då 27 mk, halvår 15 mk.

Annonsspriser (moms tillkommer):

Helsida 400:—, halvsida 250:—, småannonser 8:— per cm men minst 24:—.

INNEHÅLL:

Vaishnavadyrkare i Sverige 1

Intervju med Anders Kocken 4

Kurt Almqvist:

Ett enastående möte 6

Broge Wilén:

Dalai Lama i Sverige 8

Nils-Olof Jacobson:

Kirlianfotografen 11

Claude Thorlin:

Bandröster, Jacobson och psykokinesin 14

Nils-Olof Jacobson:

Däniken — trovärdig trots allt? 16

Bertil Falk:

Spekulativ litteratur 18

Roland Adlerberth:

Bokvandring 19

Copyright resp. författare

Tryckt hos

LJUSDALS TRYCK AB

Ljusdal 1974